Ἀριθ. 374 – Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Η'

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΕ'. Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20.—Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ Ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι.—Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὁδὸς Ἀγχίσαμου 9. 27 Φεβρουαρίου 1883

ΕΥΓΕΝΙΑ ΓΡΑΝΔΕ

[Μυθιστορία Ὀνωρίου Βαλζάκ.—Μετάφρ. Ἀγγέλου Βλάχου]

Συνέχεια· ἴδε σελ. 118.

Ἵνα μὴ διακόψωμεν τὴν σειρὰν τῶν ἐπελθόντων γεγονότων ἐν τῇ οἰκίᾳ Γρανδέ, ἀναγκαῖον εἶνε νὰ ἐπισκοπήσωμεν ἐκ προκαταβολῆς τὰς ἐνεργείας, εἰς ἃς προέβη ὁ γέρων ἐν Παρισίοις διὰ μέσου τοῦ Δὲ Γρασέν.

Μετὰ ἕνα μῆνα ἀπὸ τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ τραπεζίτου, ὁ Γρανδὲ κατεῖχε τίτλον εἰσοδήματος ἑκατὸν χιλιάδων λιβρῶν, ἀγορασθέντα πρὸς ὀγδοήκοντα τοῖς ἑκατόν. Αἱ πληροφορίαι, ὅσας παρέσχε κατὰ τὸν θάνατόν του ἡ ἀπογραφὴ τῆς περιουσίας του, οὐδόλως διεσαφήνισαν τὰ μέσα, εἰς ἃ κατέφυγεν ἡ δυσπιστία του, ὅπως ἀνταλλάξῃ πρὸς τὸν τίτλον αὐτὸν τὸ ἰσότιμον χρῆμα. Ὁ συμβολαιογράφος Κρυσὼ ὑπέλαβεν, ὅτι ἡ Ἀννέτα ὑπῆρξεν ἐν ἀγνοίᾳ αὐτῆς τὸ πιστὸν ὄργανον τῆς μετακομίσεως τῶν χρημάτων. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἡ ὑπηρέτρια ἔλειψεν ἐπὶ πέντε ἡμέρας, ἐπὶ τῇ προφάσει ὅτι ἀπήρχετο εἰς τὸ κτῆμα νὰ τακτοποιήσῃ κάτι, ὡς ἂν ἦτο δυνατὸν ν' ἀφήσῃ τι ὁ γέρων ἀφρόντιστον.

Ὅσον δ' ἀφορᾷ εἰς τὰς ὑποθέσεις τοῦ οἴκου Γουλιέλμου Γρανδέ, πᾶσαι τοῦ βυτοποιοῦ αἱ προσδοκίαι ἠλήθευσαν.

Παρὰ τῇ τραπέζῃ τῆς Γαλλίας ἀπόκεινται, ὡς γνωστόν, εἰδήσεις ἀκριβέσταται περὶ τῶν μεγάλων περιουσιῶν τῶν Παρισίων καὶ τῶν ἐπαρχιῶν. Τὰ ὀνόματα τῶν Δὲ Γρασὲν καὶ τοῦ Φελὶξ Γρανδὲ τῆς Σωμύρης ἦσαν γνωστότατα εἰς τὴν τράπεζαν καὶ ἀπήλαυον τῆς ὑπολήψεως ἐκείνης, ἣν ἔχουσιν αἱ οἰκονομικαὶ ἐπισημότητες, αἱ θεμελιούμεναι ἐπὶ ἀκινήτων κτημάτων ἐλευθέρων ὑποθήκης. Διὰ τοῦτο δὲ ἡ εἰς Παρισίους ἄφιξις τοῦ ἐκ Σωμύρης τραπεζίτου, ὅστις εἶχεν ἐπιφορτισθῆ νὰ ἐκκαθαρίσῃ ἐντίμως, ὡς ἐλέγετο, τὰς δοσοληψίας τοῦ οἴκου τοῦ ἐν Παρισίοις Γρανδέ, ἤρκεσεν ὅπως ἀπαλλάξῃ τοῦ αἴσχους τῶν διαμαρτυρήσεων τὴν σκιὰν τοῦ παρισινοῦ ἐμπόρου. Ἡ ἄρσις τῶν σφραγίδων ἐγένετο ἐπὶ παρουσίᾳ τῶν δανειστῶν, ὁ δὲ συμβολαιογράφος τῆς οἰκογενείας προέβη ἐν τάξει εἰς τὴν ἀπογραφὴν τῆς κληρονομίας. Μετ' ὀλίγον ὁ Δὲ Γρασὲν συνεκάλεσε τοὺς πιστωτάς, οἵτινες ὁμοφώνως ἐξέλεξαν μὲν ἐκκαθαριστὰς τὸν τραπεζίτην τῆς Σωμύρης καὶ Φραγκίσκον τινὰ Κόλλερ, διευθυντὴν πλουσίου οἴκου ἐκ τῶν σπουδαιοτέρων δανειστῶν, παρέσχον δ' εἰς αὐτοὺς πᾶσαν ἀναγκαίαν πληρεξουσιότητα, ὅπως σώσωσι τῆς τε οἰκογενείας τὴν τιμὴν καὶ τὰς πιστώσεις τῶν δανειστῶν. Ἡ πίστις, ἧς ἀπήλαυεν ὁ ἐν Σωμύρῃ Γρανδὲ καὶ ἡ ἐλπὶς ἣν ἐνέπνευσεν εἰς τοὺς δανειστάς, διὰ μέσου τοῦ Δὲ Γρασέν, κατέστησαν εὐχερεστέρας τὰς διαπραγματεύσεις. Οὐδεὶς τῶν πιστωτῶν ἐφάνη σκληροτράχηλος, ἀλλ' οὐδ' ἐσκέφθη νὰ καταλογίσῃ τὴν πίστωσιν αὐτοῦ εἰς τὴν μερίδα *Κέρδη καὶ Ζημίαι*. Πάντες ἔλεγον καθ' ἑαυτούς: ὁ Γρανδὲ τῆς Σωμύρης θὰ πληρώσῃ.

Ἐξ μῆνες παρῆλθον οὕτω. Οἱ παρισινοὶ ἐπλήρωσαν τὰ κυκλοφοροῦντα γραμμάτια, καὶ τὰ ἐφύλαττον ἐν τῷ μυχῷ τοῦ χαρτοφυλακίου των. Τοῦτο δὲ ἦτο τὸ πρῶτον ἀποτέλεσμα, εἰς ὃ ἐσκόπει ὁ γέρων βυτοποιός.

Μετὰ ἐννέα μῆνας ἀπὸ τῆς πρώτης συνελεύσεως τῶν δανειστῶν, οἱ δύο ἐκκαθαρισταὶ διένειμαν τεσσαράκοντα ἑπτὰ τοῖς ἑκατὸν εἰς ἕκαστον πιστωτήν. Τὸ ποσὸν δὲ τοῦτο παρήγαγεν ἡ πώλησις τῶν κτημάτων, πραγμάτων καὶ χρεωγράφων, ἅτινα ἀνῆκον εἰς τὸν μακαρίτην Γρανδέ, γενομένη ἐν πάσῃ λεπτολόγῳ ἀκριβείᾳ. Χρηστότης μεγίστη ἐπεκράτησε κατὰ τὴν ἐκκαθάρισιν ταύτην, οἱ δὲ δανεισταὶ ἀσμένως ἀνεγνώρισαν τὴν θαυμασίαν καὶ ἀναμφήριστον ἐντιμότητα τῶν Γρανδέ. Ἀφοῦ ὅμως οἱ ἔπαινοι οὗτοι ἐκυκλοφόρησαν προσηκόντως, ἐζήτησαν οἱ πιστωταὶ καὶ τὸ ὑπόλοιπον τοῦ χρήματός των. Ἔγραψαν δὲ τότε κοινὴν ἐπιστολὴν πρὸς τὸν Γρανδέ.

— Ἀ! ἔρχονται γιαλό! εἶπεν ὁ πρώην βυτοποιός, καὶ ἔρριψε τὴν ἐπιστολὴν των εἰς τὸ πῦρ. Ὑπομονή, ἀγαπητοί, ὑπομονή.

Ἀπαντῶν δὲ εἰς τὰς προτάσεις τῆς ἐπιστολῆς ταύτης ὁ ἐν Σωμύρῃ Γρανδὲ ἀπήτησε νὰ κατατεθῶσι παρά τινι συμβολαιογράφῳ πάντες οἱ τίτλοι τῶν κατὰ τῆς κληρονομίας τοῦ ἀδελφοῦ του πιστώσεων, μετ' ἐξοφλήσεων τῶν γενομένων ἤδη πληρωμῶν, ἐπὶ προφάσει ἐκκαθαρίσεως τῶν λογαριασμῶν καὶ βεβαιώσεως τῆς

καταστάσεως τῆς κληρονομίας. Ἡ κατάθεσις αὕτη ἀπήντησε μυρίας δυσκολίας. Ἐν γένει ὁ πιστωτὴς εἶνε εἶδός τι μανιακοῦ. Σήμερον εἶνε ἕτοιμος νὰ συμβιβασθῇ, αὔριον πνέει πῦρ καὶ μανίαν, καὶ μεθαύριον εἶνε πάλιν ἐνδοτικώτατος. Σήμερον ἡ σύζυγός του εἶνε εὐδιάθετος, τὸ μικρὸν τοῦ ὠδοντοφύησε, τὰ ἐν τῷ οἴκῳ ἔχουσι καλῶς, καὶ οὐδεμίαν ἑπομένως ἔχει διάθεσιν νὰ χάσῃ ὀβολόν. Αὔριον βρέχει, δὲν δύναται νὰ ἐξέλθῃ τῆς οἰκίας, εἶνε μελαγχολικός, καὶ κατανεύει πρὸς πᾶσαν πρότασιν συμβιβασμοῦ. Τὴν ἐπαύριον ζητεῖ ἐγγυήσεις· καὶ κατὰ τὸ τέλος τοῦ μηνὸς ἀπειλεῖ ἐκτέλεσιν, ὁ δήμιος! Ὁ δανειστὴς ὁμοιάζει πρὸς ἀληθινὸν στρουθίον, εἰς οὗ τὴν οὐρὰν καλοῦνται τὰ μικρὰ παιδία νὰ θέσωσι κόκκον ἅλατος· μάτην ἐκεῖνα κοπιῶσι, μάτην καὶ οὗτος προσπαθεῖ νὰ συλλάβῃ τι ὅ,τι δήποτε τῆς ἀφιπταμένης πιστώσεώς του.

Ὁ Γρανδὲ εἶχε σπουδάσει πᾶσαν μεταβολὴν τοῦ ἤθους τῶν πιστωτῶν· οὕτω δὲ ὑπήγαγεν εἰς τοὺς ὑπολογισμούς του πάντας τοῦ ἀδελφοῦ του τοὺς πιστωτάς. Οἱ μὲν ὠργίσθησαν καὶ ἠρνήθησαν ῥητῶς τὴν κατάθεσιν τῶν τίτλων των.

— Τὸ πρᾶγμα πηγαίνει λαμπρά, ἔλεγεν ὁ Γρανδέ, τρίβων τὰς χεῖράς του, ἐνῷ ἀνεγίνωσκε τὰς περὶ τῆς ὑποθέσεως ἐπιστολὰς τοῦ Δὲ Γρασέν.

Ἄλλοι δὲ συνήνεσαν μὲν εἰς τὴν κατάθεσιν, ἀλλ' ἐπὶ τῷ ὅρῳ νὰ βεβαιωθῶσι ῥητῶς τὰ δικαιώματά των, νὰ μὴ παραιτηθῶσιν οὐδενὸς ἐξ αὐτῶν, καὶ νὰ τοῖς ἐπιφυλαχθῇ τὸ δικαίωμα νὰ κηρύξωσι τὴν πτώχευσιν.

Νέα ἐκ τούτου πάλιν ἀλληλογραφία, μεθ' ἣν ὁ ἐν Σωμύρῃ Γρανδὲ συνήνεσεν εἰς πᾶσαν ζητηθεῖσαν ἐπιφύλαξιν. Κατόπιν τῆς ὑποχωρήσεως ταύτης οἱ ἐπιεικέστεροι τῶν δανειστῶν ἐξεβίασαν τοὺς σκληροτραχήλους, καὶ ἡ κατάθεσις ἐγένετο, μετά τινων γογγυσμῶν.

— Αὐτὸς ὁ γέρων, ἔλεγόν τινες πρὸς τὸν Δὲ Γρασέν, μᾶς περιπαίζει.

Μετὰ τρεῖς δὲ καὶ εἴκοσι μῆνας ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ Γουλιέλμου Γρανδὲ πολλοὶ ἔμποροι, παρασυρόμενοι ὑπὸ τῆς φορᾶς τῶν ἐν Παρισίοις ὑποθέσεων, εἶχον λησμονήσει ἐντελῶς ὅσα ὠφείλοντο εἰς αὐτοὺς ἔτι ἐκ τῆς κληρονομίας Γρανδέ, ἢ ἐνθυμούμενοι κἂν αὐτὰ ἔλεγον:

— Ἀρχίζω νὰ πιστεύω ὅτι τὰ σαράντα ἑπτὰ τοῖς ἑκατὸν εἶνε ὅσα εἶχα νὰ λάβω.

Ὁ βυτοποιὸς εἶχεν ὑπολογίσει τὴν δύναμιν τοῦ χρόνου, ὅστις, ὡς ἔλεγεν, εἶνε *πρᾶγμα διαβολικόν*. Κατὰ τὰ τέλη τοῦ τρίτου ἔτους ὁ Δὲ Γρασὲν ἔγραψεν εἰς τὸν Γρανδέ, ὅτι εἶχε καταπείσει τοὺς δανειστὰς νὰ τῷ παραιτήσωσι τοὺς τίτλους των ἀντὶ δέκα τοῖς ἑκατὸν ἐπὶ τῶν ὀφειλομένων ἔτι ὑπὸ τῆς οἰκίας Γρανδὲ δύο ἑκατομμυρίων καὶ τετρακοσίων χιλιάδων φράγκων.

Ὁ Γρανδὲ ἀπήντησεν, ὅτι ὁ συμβολαιογράφος καὶ ὁ μεσίτης, ὧν αἱ φοβεραὶ πτωχεύσεις εἶχον προξενήσει τὸν θάνατον τοῦ ἀδελφοῦ του, ἔζων ἔτι, ὅτι πιθανῶς ἦσαν ἤδη ἀξιόχρεοι, καὶ ὅτι ἔπρεπε νὰ ἐναχθῶσι καὶ αὐτοί, ἵνα συνεισφέρωσι πρὸς ἐλάττωσιν τοῦ ἐλλείμματος.

Κατὰ τὸ τέλος τοῦ τετάρτου ἔτους τὸ ἔλλειμμα ὡρίσθη καθαρῶς εἰς τὸ ποσὸν ἑνὸς ἑκατομμυρίου διακοσίων χιλιάδων φράγκων. Ἐπῆλθον διαπραγματεύσεις, ἓξ μῆνας διαρκέσασαι μεταξὺ τῶν ἐκκαθαριστῶν καὶ τῶν δανειστῶν, μεταξὺ τῶν ἐκκαθαριστῶν καὶ τοῦ Γρανδέ. Τέλος δὲ πιεζόμενος ν' ἀποφασίσῃ ὅ,τι δήποτε, ὁ ἐν Σωμύρῃ Γρανδὲ ἀπήντησεν εἰς τοὺς δύο ἐκκαθαριστάς, κατὰ τὸν ἔνατον μῆνα τοῦ ἔτους αὐτοῦ, ὅτι ὁ ἀνεψιός του, ὅστις εἶχε πλουτήσει ἐν Ἰνδίαις, ἐδήλωσε πρὸς αὐτὸν τὴν πρόθεσιν νὰ πληρώσῃ ὁλοκλήρως τὰ χρέη τοῦ πατρός του· ὅτι ἑπομένως δὲν ἠδύνατο νὰ τὰ ἐξοφλήσῃ αὐτὸς δολίως χωρὶς νὰ τὸν συμβουλευθῇ, καὶ ὅτι ἀνέμενεν ἀπάντησίν του.

Περὶ τὰ μέσα τοῦ πέμπτου ἔτους οἱ δανεισταὶ ἦσαν ἔτι μετέωροι ὡς ἐκ τῆς λέξεως ἐκείνης: *ὁλοκλήρως*, ἣν ἔρριπτεν ἐνίοτε εἰς μέσον ὁ πονηρὸς βυτοποιός, ὅστις ἔλεγε πάντοτε μειδιῶν καὶ βλασφημῶν παραδόξως: «Αὐτοὶ οἱ παρισινοί!»

Ἀλλ' εἰς τοὺς δανειστὰς ἐπεφυλάσσετο τύχη ἀνήκουστος εἰς τὰ χρονικὰ τοῦ ἐμπορίου. Θέλουσι δὲ ἀναφανῇ, ὅταν ἀπαιτήσωσι τοῦτο αἱ περιπέτειαι τῆς προκειμένης ἱστορίας, ἐν ᾗ θέσει ἐτήρησεν αὐτοὺς ὁ Γρανδέ.

Ὅτε τὰ χρεώγραφα ἔφθασαν εἰς τὴν τιμὴν τῶν 115, ὁ γέρων Γρανδὲ ἐπώλησεν, εἰσέπραξεν ἐκ Παρισίων δύο ἑκατομμύρια καὶ τετρακοσίας χιλιάδας φράγκων εἰς χρυσόν, ἅτινα προσετέθησαν, ἐντὸς τῶν βυτίων του, εἰς τὰς ἑξακοσίας χιλιάδας φράγκων, ἃς εἶχε ταμιεύσει ἐκ τῶν συνθέτων τόκων τῶν ὁμολογιῶν του!

Ὁ Δὲ Γρασὲν διέμενεν ἐν Παρισίοις διὰ τοὺς ἑξῆς λόγους.

Ἐν πρώτοις εἶχεν ἐκλεχθῆ βουλευτής.

Πλὴν δὲ τούτου ἐρωτεύθη, οἰκογενειάρχης μὲν αὐτὸς ἀλλὰ βεβαρημένος ἐκ τῆς ἐν Σωμύρῃ ζωῆς, τὴν Φλωρίναν, μίαν τῶν ὡραιοτέρων ἠθοποιῶν τοῦ Θεάτρου τῆς Δεσποίνης[1], καὶ ὁ παλαιὸς καταλυματίας ἐπεκράτησε πάλιν τοῦ τραπεζίτου. Περιττὸν εἶνε νὰ ὁμιλήσωμεν περὶ τῆς διαγωγῆς του, ἥτις ἐν Σωμύρῃ ἐκρίθη ἀνηθικωτάτη. Ἡ σύζυγός του κατώρθωσεν εὐτυχῶς νὰ χωρίσῃ τὴν περιουσίαν της ἀπὸ τῆς περιουσίας τοῦ συζύγου της, ἐπελήφθη δὲ μετὰ πολλῆς φρονήσεως μόνη καὶ ἐν ἰδίῳ ὀνόματι τῆς διευθύνσεως τοῦ ἐν Σωμύρῃ ἐμπορικοῦ οἴκου, ἵνα ἐπανορθώσῃ τὰς ζημίας, ὅσας εἶχον ἐπιφέρει εἰς τὴν περιουσίαν αὐτῆς αἱ ἀφροσύναι τοῦ Κ. Δὲ Γρασέν.

1. Théâtre de Madame, ἱδρυθὲν τὸ 1820, μετονομασθὲν δὲ κατόπιν καὶ καλούμενον ἔτι σήμερον Gymnase (dramatique). Σ.τ.Μ.

Οἱ *κρυσωτισταί* τοσοῦτον ἐπιμελῶς ἐδείνουν τὴν ἔκρυθμον θέσιν τῆς οἰονεὶ χήρας, ὥστε ἐνύμφευσεν αὕτη πολὺ κακῶς τὴν θυγατέρα της, καὶ ἠναγκάσθη νὰ παραιτηθῇ τῆς Εὐγενίας Γρανδὲ διὰ τὸν υἱόν της. Ὁ Ἀδόλφος μετέβη εἰς Παρισίους πρὸς τὸν πατέρα του, καὶ κατήντησε, λέγουσιν, ἐντελῶς διεφθαρμένος νέος. Οἱ Κρυσὼ ἐθριάμβευσαν.

— Ὁ σύζυγός σας δὲν ἔχει νοῦν, ἔλεγεν ὁ Γρανδέ, δανείζων ποσότητά τινα, ἐπὶ ἀσφαλείᾳ, εἰς τὴν Κυρίαν Δὲ Γρασέν. Σᾶς λυποῦμαι πολύ· σεῖς εἶσθε πολὺ καλὴ γυναῖκα.

— Ἄχ, κύριε Γρανδέ, ἀπήντα ἡ ταλαίπωρος γυνή, ποῖος θὰ τὸ ἔλεγε, τὴν ἡμέραν κατὰ τὴν ὁποίαν ἔφυγεν ἀπὸ τὴν οἰκίαν σας διὰ νὰ ὑπάγῃ εἰς Παρισίους, ὅτι ἔτρεχεν εἰς τὴν καταστροφήν του;

— Μάρτυς μου ὁ θεός, κυρία μου, ὅτι ἔκαμα ὅ,τι δυνατὸν μέχρι τῆς τελευταίας στιγμῆς διὰ νὰ τὸν ἐμποδίσω. Ὁ κύριος πρόεδρος μάλιστα ἐζήτει καὶ καλὰ νὰ τὸν ἀντικαταστήσῃ· καὶ τώρα φαίνεται, διατὶ ἐπέμενε τόσον πολὺ νὰ ὑπάγῃ.

Οὕτως ὁ Γρανδὲ οὐδεμίαν εἶχεν ὑποχρέωσιν πρὸς τοὺς Δὲ Γρασέν.

Ἐν πάσῃ περιστάσει αἱ γυναῖκες ἔχουσι πλείονας τῶν ἀνδρῶν ἀφορμὰς λύπης, καὶ πάσχουσιν ἀληθῶς πλεῖον αὐτῶν. Ὁ ἀνὴρ ἔχει τὴν δύναμίν του, καὶ τὴν ἄσκησιν τῆς ἰσχύος του. Ἐνεργεῖ, κινεῖται, ἀσχολεῖται, σκέπτεται, φέρεται πρὸς τὸ μέλλον κ' εὑρίσκει ἐν αὐτῷ παρηγορίαν. Οὕτως ἔπραττεν ὁ Κάρολος.

Ἀλλ' ἡ γυνὴ ἠρεμεῖ, ἀντιμέτωπον ἔχουσα τὸ ἄλγος, οὐτινος οὐδὲν τὴν ἀποσπᾷ. Καταβαίνει μέχρι τοῦ μυχοῦ τῆς ἀβύσσου ἣν ἤνοιξεν, ἀναμετρεῖ αὐτήν, καὶ πολλάκις τὴν πληροῖ διὰ τῶν εὐχῶν καὶ τῶν δακρύων της. Οὕτως ἔπραττεν ἡ Εὐγενία, ὑπείκουσα ἤδη εἰς τὴν τύχην της. Αἴσθημα καὶ ἀγάπη, ὀδύνη καὶ ἀφοσίωσις θὰ συνοψίζωσι πάντοτε τὸν βίον τῆς γυναικός. Ἡ Εὐγενία ἔμελλε νὰ γνωρίσῃ πλήρη τὸν κλῆρον τοῦτον, πλὴν τῆς παρηγορίας, ἥτις ἀνακουφίζει τὸ βάρος του. Ἡ εὐτυχία της, ἐπιπόνως καὶ ἀπὸ μικρῶν συλλεγομένη, ὡς συλλέγει τις ἀπὸ τοῦ τοίχου τὰ ἐγκαθηλωμένα εἰς αὐτὸν καρφία—κατὰ τὴν θαυμαστὴν ἔκφρασιν τοῦ Βοσσουέτου,—οὐδὲ μίαν κἂν δράκα ἔμελλέ ποτε ν' ἀποτελέσῃ. Αἱ λύπαι οὐδέποτε βραδύνουσι· ταχύτατα δ' ἐνέσκηψαν ἐπ' αὐτῆς.

Τὴν ἐπαύριον τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ Καρόλου ὁ οἶκος Γρανδὲ ἀνέλαβε τὴν προτέραν του φυσιογνωμίαν πρὸς πάντας, πλὴν τῆς Εὐγενίας, εἰς ἣν ἐφάνη αἴφνης παντελῶς κενός. Ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ πατρός της, ἠθέλησε νὰ μείνῃ τοῦ Καρόλου τὸ δωμάτιον ὁποῖον οὗτος τὸ ἀφῆκεν. Ἡ δὲ κυρία Γρανδὲ καὶ ἡ Ἀννέτα εὐχαρίστως κατέστησαν συνένοχοι τῆς συντηρήσεως ἐκείνης τοῦ καθεστῶτος.

— Τίς ἠξεύρει, ἂν δὲν ἐπανέλθῃ ταχύτερον παρ' ὅτι νομίζομεν; εἶπε.

— Ἄχ, πῶς ἤθελα νὰ τὸν ἔβλεπα ἐδῶ, ἀπήντησεν ἡ Ἀννέτα· τί καλὰ τὸν εἶχα συνειθίσει! τί χρυσὸς νέος, τί καλός, τί εὔμορφος! σὰν κορίτσι!

Ἡ Εὐγενία ἐθεώρησε τὴν Ἀννέταν.

— Ἄχ, κυρία! τί ματιαὶς εἶν' αὐταίς! Μὴν κυττάζεις ἔτσι τὸν κόσμο, νὰ σὲ χαρῶ, καὶ κολάζεσαι.

Ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης, τὸ κάλλος τῆς δεσποινίδος Γρανδὲ μετεμορφώθη. Αἱ βαθεῖαι ἐρωτικαὶ σκέψεις, αἵτινες βραδέως ἐδέσποζον τῆς ψυχῆς της, καὶ τὸ ἀνεπίγνωστον μεγαλεῖον τῆς ἀγαπωμένης γυναικός, περιέβαλον τὴν ὄψιν αὐτῆς διὰ τῆς ἰδιοφυοῦς ἐκείνης λαμπρότητος, ἣν ἀπεικονίζουσιν εἰς αἴγλην οἱ ζωγράφοι. Πρὸ τῆς ἐλεύσεως τοῦ ἐξαδέλφου της, ἡ Εὐγενία ἠδύνατο νὰ παραβληθῇ πρὸς τὴν Παρθένον πρὸ τῆς συλλήψεως· ἀναχωρήσαντος αὐτοῦ, ὡμοίαζε πρὸς τὴν Παρθένον μητέρα. Εἶχεν ἤδη συλλάβει τὸν ἔρωτα. Αἱ δύο αὗται Μαρίαι, τοσοῦτον διάφοροι καὶ τοσοῦτον καλῶς εἰκονισθεῖσαι ὑπό τινων ἱσπανῶν ζωγράφων, ἀποτελοῦσι μίαν τῶν λαμπροτέρων μορφῶν, ὧν ἀφθονεῖ ὁ χριστιανισμός.

Ἐπιστρέφουσα ἐκ τῆς λειτουργίας, ὅπου ὑπῆγε τὴν ἐπαύριον τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ Καρόλου, καὶ ὅπου ἔταξε νὰ μεταβαίνῃ καθ' ἑκάστην, ἔλαβεν ἐκ τοῦ βιβλιοπωλείου τῆς πόλεως ἕνα ἄτλαντα κ' ἐκάρφωσεν αὐτὸν πλησίον τοῦ κατόπτρου της, ἵνα παρακολουθῇ τὸν ἐξάδελφόν της ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῶν Ἰνδιῶν, ἵνα δύναται νὰ ἐπιβαίνῃ, οὕτως εἰπεῖν, πᾶσαν ἑσπέραν καὶ πρωίαν, τοῦ φέροντος αὐτὸν πλοίου, ἵνα τὸν βλέπῃ οὕτω καὶ τὸν ἐρωτᾷ: «Καλὰ εἶσαι; δὲν ὑποφέρεις; μὲ συλλογίζεσαι, θεωρῶν ἐκεῖνο τὸ ἄστρον, τοῦ ὁποίου μ' ἔμαθες τὸ κάλλος καὶ τὴν χρῆσιν;»

Εἶτα τὴν πρωίαν ἔμενεν ἐσκεμμένη ὑπὸ τὴν καρύαν, καθημένη ἐπὶ τοῦ ξυλίνου, σκωληκοβρώτου καὶ βρυοσκεποῦς σκάμνου, ὅπου τόσα καλὰ πράγματα εἶχον εἰπεῖ, ὅπου τοσαύτας εἶχον μικρολογήσει κενὰς μακαρίας, τὴν μέλλουσαν οἰκιακήν των εὐδαιμονίαν λεπτολογοῦντες. Ἐσκέπτετο περὶ τοῦ μέλλοντος, θεωροῦσα τὸν οὐρανὸν διὰ τῆς μικρᾶς ἀπόψεως ἣν ἐπέτρεπον οἱ τοῖχοι, καὶ κατόπιν τὸν γηραιὸν ἐκεῖνον τοῖχον καὶ τὴν ὀροφὴν ὑφ' ἣν ἔκειτο τοῦ Καρόλου τὸ δωμάτιον. Οὕτω δὲ ὁ ἔρως τῆς Εὐγενίας ἦν ὁ ἔρως ὁ μονήρης, ὁ ἀληθινὸς ἔρως, ὁ ἐπιμένων, ὁ ἐπικρατῶν παντὸς λογισμοῦ, ὁ

ἀποβαίνων ἐπὶ τέλους εἰς οὐσίαν αὐτὴν τῆς ζωῆς.

Ὅτε οἱ δῆθεν φίλοι τοῦ γέροντος Γρανδὲ ἤρχοντο νὰ παίξωσι τὸ ἑσπερινόν των παιγνίδιον, ἤτο φαιδρά, ὑπεκρίνετο· ἀλλ' ὅλην τὴν πρωΐαν ἐλάλει περὶ τοῦ Καρόλου μετὰ τῆς μητρός της καὶ τῆς Ἀννέτας. Ἡ Ἀννέτα εἶχεν ἐννοήσει ὅτι ἠδύνατο κάλλιστα νὰ συμπαθῇ εἰς τὸ ἄλγος τῆς νεαρᾶς της δεσποίνης, μὴ παραβαίνουσα τὰ πρὸς τὸν γηραιόν της αὐθέντην καθήκοντα, κ' ἔλεγεν εἰς τὴν Εὐγενίαν ἐνίοτε:

— Νὰ εἶχα ἐγὼ ἕναν ἄνδρα ἰδικόν μου, θὰ ἐπήγαινα. . . καὶ 'ς τὴν κόλασι μαζύ του. Θὰ ἔκαμνα. . .—ἂς ἦνε! Θὰ ἐγίνομουν κομμάτια δι' αὐτόν. Ἀλλά. . . τοῦ κάκου! χαμένα λόγια! Θ' ἀποθάνω χωρὶς νὰ γνωρίσω τί πρᾶγμα εἶνε ἡ ζωή. Θὰ πιστεύσῃς, κυρία, ὅτι αὐτὸς ὁ γέρω Κορνουαγέ,—ὅπως καὶ ἂν ἔχῃ, καλὸς ἄνθρωπος—μὲ φέρνει γύρω μόνο καὶ μόνο διὰ τὰ χρηματάκια μου, σὰν αὐτοὺς ποῦ ἔρχονται ἐδῶ καὶ σᾶς λένε γλυκὰ λόγια, μόνο καὶ μόνο διὰ τὸ κομπόδεμα τοῦ αὐθέντη; Τὸ βλέπω ἐγώ, καὶ τὸ καταλαβαίνω. Εἶμαι χονδρή, μὰ τὸ μυαλό μου δὲν εἶνε χονδρό. Δὲν εἶν' ἀγάπη αὐτό· . . . ἂς ἦνε! πάλι εὐχαρίστησι μοῦ κάμνει.

Δύο μῆνες παρῆλθον οὕτω. Ὁ οἰκιακὸς οὗτος βίος, ὁ ἄλλοτε τοσοῦτον μονότονος, εἶχε ζωογονηθῆ διὰ τοῦ συμφέροντος τῆς μυστικότητος, ὅπερ συνέδεεν ἔτι στενότερον τὰς τρεῖς αὐτὰς γυναῖκας. Δι' αὐτὰς ὁ Κάρολος ἔζη ἔτι κ' ἐκινεῖτο ὑπὸ τὴν τεφρὰν ὀροφὴν τῆς οἰθούσης ἐκείνης. Πρωΐ καὶ ἑσπέρας ἤνοιγεν ἡ Εὐγενία τὴν κομοθήκην τοῦ ἐξαδέλφου της κ' ἐθεώρει τῆς θείας της τὴν εἰκόνα.

Πρωΐαν τινὰ κατέλαβεν αὐτὴν ἡ μήτηρ της καθ' ἣν στιγμὴν ἠσχολεῖτο ἀναζητοῦσα τοὺς χαρακτῆρας τοῦ Καρόλου ὑπὸ τὴν μορφὴν τῆς εἰκόνος. Τότε δὲ ἡ κυρία Γρανδὲ ἀνεκάλυψε τὸ φοβερὸν μυστικὸν τῆς ἀνταλλαγῆς, ἥτις εἶχε γείνει μεταξὺ τοῦ ἀνεψιοῦ της καὶ τῆς Εὐγενίας.

— Ὅλα τοῦ τὰ ἔδωκες! εἶπεν ἡ περίτρομος μήτηρ. Τί θὰ εἰπῇς τοῦ πατρός σου τὴν πρώτην τοῦ ἔτους, ὅταν ζητήσῃ νὰ ἰδῇ τὰ χρυσᾶ σου νομίσματα;

Οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς Εὐγενίας κατέστησαν ἀπλανεῖς, καὶ αἱ δύο γυναῖκες ἔμειναν ἐφ' ὅλην σχεδὸν τὴν πρωΐαν ἐκείνην ὑπὸ φρίκης συνεχόμεναι. Δὲν ἐπρόφθασαν ἐκ τῆς ταραχῆς των τὴν πρώτην λειτουργίαν, καὶ ὑπῆγαν εἰς τὴν δευτέραν.

Μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἔληγε τὸ ἔτος 1819.

Μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἔμελλε ν' ἀρχίσῃ ἐπίσης δρᾶμα φοβερόν, τραγῳδία οἰκιακή, χωρὶς μὲν δηλητηρίου, καὶ ἐγχειριδίου καὶ αἵματος, ἀλλὰ πολὺ σκληροτέρα, σχετικῶς πρὸς τοὺς ἥρωάς της, παντὸς τραγικοῦ γεγονότος ἐξ ὅσων βρίθει ἡ ἱστορία ἐν γένει τῶν Ἀτρειδῶν.

— Τί θὰ γείνωμεν; εἶπεν ἡ κυρία Γρανδὲ πρὸς τὴν θυγατέρα της, παραιτοῦσα τὸ πλέξιμον αὐτῆς ἐπὶ τῶν γονάτων της.

Τοσαύτας ἡ ταλαίπωρος μήτηρ ὑφίστατο ταραχὰς ἀπὸ δύο ἤδη μηνῶν, ὥστε δὲν εἶχεν ἔτι προφθάσει νὰ τελειώσῃ τὰς μαλλίνας χειρίδας, ὧν εἶχεν ἀνάγκην διὰ τὸν χειμῶνα. Τὸ ἁπλοῦν δὲ τοῦτο καὶ ἀσήμαντον κατ' ἐπιφάνειαν γεγονὸς ἐπήνεγκε λυπηρὰ δι' αὐτὴν ἀποτελέσματα, διότι, ἕνεκα ἐλλείψεως χειρίδων, ἐκρυολόγησεν ἀρκετὰ σπουδαίως, ἐνῷ ἦτο ἱδρωμένη κατόπιν φοβερᾶς παραφορᾶς τοῦ συζύγου της.

— Ἐσυλλογιζόμην, πτωχή μου κόρη, ὅτι ἂν μοῦ εἶχες ἐμπιστευθῆ τὸ μυστικόν σου, θὰ εἴχαμεν καιρὸν νὰ γράψωμεν εἰς τὸν κ. Δὲ Γρασέν, εἰς τὸ Παρίσι, νὰ μᾶς στείλῃ χρυσᾶ νομίσματα ὅμοια μὲ τὰ ἰδικά σου· καὶ μολονότι ὁ πατήρ σου τὰ ἐγνώριζε καλά, ἴσως. . .

— Καὶ ποῦ θὰ εὑρίσκαμεν τόσα χρήματα;

— Ἐνεχυρίαζα τὰ ἰδικά μου. Ἔπειτα ἴσως καὶ ὁ κύριος Δὲ Γρασὲν θὰ μᾶς. . .

— Δὲν εἶνε πλέον καιρός, ἀπήντησεν ἡ Εὐγενία δι' ὑποκώφου καὶ ἠλλοιωμένης φωνῆς, διακόπτουσα τὴν μητέρα της. Δὲν θὰ ὑπάγωμεν αὔριον τὸ πρωΐ νὰ τοῦ εὐχηθῶμεν τὸ νέον ἔτος εἰς τὸ δωμάτιόν του;

— Ἐγὼ λέγω νὰ ὑπάγω νὰ εὕρω τοὺς Κρυσώ. . .

— Ὄχι, ὄχι· δὲν θέλω νὰ ἐκτεθῶ εἰς αὐτούς, καὶ νὰ γείνωμεν ὑποχείριοί των. Ἔπειτα, τὸ ἐπῆρα ἀπόφασιν. Ἔκαμα καλὰ καὶ δὲν μετανοῶ διὰ τίποτε. Ὁ Θεὸς θὰ μὲ προστατεύσῃ· ἂς γείνῃ τὸ θέλημά του. Ἄχ, μητέρα! νὰ ἐδιάβαζες τὸ γράμμα του, δὲν θὰ ἐσκέπτεσο τίποτε ἄλλο, παρὰ πῶς νὰ τὸν βοηθήσῃς.

Τὴν ἐπαύριον πρωΐαν, πρώτην τοῦ ἔτους 1820, ὁ τὴν μητέρα καὶ τὴν κόρην συνέχων τρόμος ὑπηγόρευσεν εἰς αὐτὰς τὴν φυσικωτάτην τῶν προφάσεων, ὅπως μὴ μεταβῶσιν ἐπισήμως εἰς τὸν κοιτῶνα τοῦ Γρανδέ. Ὁ χειμὼν τοῦ 1819 πρὸς τὸ 1820 ὑπῆρξεν εἰς τῶν δριμυτέρων τῆς ἐποχῆς. Ἡ χιὼν ἐκάλυπτε τὰς στέγας.

Ἡ κυρία Γρανδὲ εἶπεν εἰς τὸν σύζυγόν της, ἅμα ὡς ἤκουσεν αὐτὸν κινούμενον ἐν τῷ δωματίῳ του:

— Γρανδέ, εἰπὲ τῆς Ἀννέτας νὰ μοῦ ἀνάψῃ ὀλίγην φωτιάν. Κάμνει τόσον κρύον, καὶ ἐπάγωσα μέσα εἰς τὸ κρεββάτι μου. Εἰς τὴν ἡλικίαν μου τώρα πρέπει νὰ φυλάττωμαι. — Ἔπειτα, ὑπέλαβε μετὰ μικρὰν τινα παῦσιν, θὰ ἔλθῃ καὶ ἡ Εὐγενία νὰ ἐνδυθῇ ἐδῶ. Ἂν μείνῃ νὰ ἐνδυθῇ εἰς τὸ δωμάτιόν της, ἠμπορεῖ ν' ἀρρωστήσῃ. Ὕστερα θὰ καταιβοῦμεν κάτω, νὰ

σοῦ εὐχηθοῦμεν τὴν καλὴν χρονιὰν κοντὰ εἰς τὴν φωτιάν.

— Πῶ, πῶ, πῶ! τί φλυαρία σ' ἔπιασε, γυναῖκα! Καλὰ ἀρχίζεις τὸν χρόνον. Ποτέ σου δὲν ὡμίλησες τόσον πολύ. Μὴν τύχῃ κ' ἐβούτησες τὸ ψωμί σου 'ς τὸ κρασί;

Ἐπῆλθε στιγμὴ σιωπῆς.

— Ἂς ἦνε, ὑπέλαβεν ὁ γέρων, εἰς ὃν βεβαίως ἐφάνη ἀρεστὴ ἡ πρότασις τῆς συζύγου του, θὰ κάμω ὅπως ἀγαπᾶτε, κυρία Γρανδέ. Εἶσαι, ἀλήθεια καλὴ γυναῖκα, καὶ δὲν θέλω νὰ πάθῃς τίποτε εἰς τὰ ὕστερά σου, μολονότι ἐσένα οἱ πρόγονοί σου ἦσαν ὅλοι σιδηρένιοι.—Τί λέγεις; δὲν τὸ παραδέχεσαι; ἐρώνησε μετὰ μικρὰν τινα παῦσιν. Ἂς ἦνε, . . ὁ Θεὸς συγχωρέσοι τους, ἀφοῦ τοὺς ἐκληρονομήσαμεν.

Καὶ ἔβηξεν.

— Εἶσαι εὐδιάθετος σήμερον, εἶπε σοβαρῶς ἡ ταλαίπωρος γυνή.

— Ἐγὼ πάντοτε εἶμ' εὐδιάθετος . . .

Τραλαλά, λαλά, λαλά . . .
Τὸ βαρέλι ἂς ἦν' καλά . . .

προσέθηκεν, εἰσερχόμενος, ἐνδεδυμένος ἤδη, εἰς τὸν κοιτῶνα τῆς συζύγου του. Διάβολε! κάμνει κρύο μὲ τὰ σωστά του, γυναῖκα, δίκαιον ἔχεις. Θὰ προγευματίσωμεν λαμπρά, ξεύρεις. Ὁ Δὲ Γρασὲν μοῦ ἔστειλε ἕνα *πατὲ* ἀπὸ τὸ Παρίσι, καὶ 'πάγω νὰ τὸ πάρω ἀπὸ τὸ ταχυδρομεῖον. Θὰ εἶνε καὶ κανένα διπλὸ ναπολεόνι διὰ τὴν Εὐγενίαν, προσέθηκε σιγὰ εἰς τὸ οὖς της ὁ βυτοποιός.—Δὲν ἔχω πλέον χρυσᾶ νομίσματα γυναῖκα. Εἶχα μερικὰ παμπάλαια—σοῦ τὸ λέγω ἐσένα— ἀλλὰ τὰ 'ξέκαμα εἰς τὰς δοσοληψίας μου.

Καὶ ἠσπάσθη αὐτὴν εἰς τὸ μέτωπον, εἰς πανηγυρισμὸν τῆς πρώτης τοῦ ἔτους.

— Εὐγενία, ἔκραξεν ἡ καλὴ μήτηρ, δὲν ἠξεύρω πῶς ἐξύπνησεν ὁ πατέρας σου, ἀλλὰ τὸν βλέπω πολὺ εὐδιάθετον σήμερον. Θὰ τὰ καταφέρωμεν, κ' ἔννοια σου.

— Καλὲ τί ἔχει ὁ αὐθέντης; εἶπεν ἡ Ἀννέτα εἰσερχομένη πρὸς τὴν κυρίαν της, ἵνα ἀνάψῃ πῦρ. Πρῶτα πρῶτα μοῦ εἶπε: Καλημέρα, χονδρή! κι' ἀποχρόνου! Πήγαινε ν' ἀνάψῃς φωτιὰ τῆς γυναικός μου γιατὶ κρυώνει! » Ὕστερα—πῶς μοῦ 'φάνη! — μοῦδωκε τὸ χέρι, κ' εἶχε μέσα ἕνα τάλληρο ὁλοκαίνουργο. Κύτταξε, κυρά, κύτταξε! Τί καλὸς ἄνθρωπος! Εἶνε ἄλλοι, ποῦ ὅσον γηράζουν, τόσον σκληραίνουν! αὐτὸς ὁ καϋμένος μαλακώνει καὶ γλυκαίνει, ὅσον παληώνει, 'σὰν τὸ *κάσσι* σας. . .

Ὁ κρύφιος λόγος τῆς εὐθυμίας ἐκείνης ἦτο πρόσφατος ἐπιτυχία τῆς κερδοσκοπίας τοῦ Γρανδέ. Ὁ κύριος Δὲ Γρασέν, ἀφαιρέσας τὸ ποσόν, ὅπερ ὤφειλεν εἰς αὐτὸν ὁ βυτοποιὸς ἕνεκα τῆς προεξοφλήσεως τῶν ὁλλανδικῶν συναλλαγμάτων, καὶ τοῦ ὑπερβάλλοντος, ὅπερ εἶχε προκαταβάλει ὁ τραπεζίτης εἰς συμπλήρωσιν τοῦ ἀπαιτουμένου πρὸς ἀγορὰν τῶν δημοσίων χρεωγράφων χρήματος, ἀπέστελλεν εἰς αὐτόν, διὰ τῆς ταχυδρομικῆς ἁμάξης, τριάκοντα χιλιάδας φράγκα εἰς τάλληρα, ὑπόλοιπον τῶν ἑξαμηνιαίων τόκων του, καὶ ἀνήγγελλεν ἐπίσης εἰς αὐτὸν τὴν ὕψωσιν τῶν δημοσίων ὁμολογιῶν. Ἐτιμῶντο αὐταὶ τότε 89, οἱ διασημότεροι δὲ κεφαλαιοῦχοι ἠγόραζαν εἰς τὰ 93, τέλος Ἰανουαρίου. Ὁ Γρανδὲ ἐκέρδαινεν, ἀπὸ δύο ἤδη μηνῶν, δώδεκα τοῖς ἑκατὸν ἐπὶ τῶν κεφαλαίων του. Καθαρίσας τοὺς λογαριασμούς του, ἔμελλε νὰ εἰσπράττῃ τοῦ λοιποῦ πεντήκοντα χιλιάδας φράγκων τὴν ἑξαμηνίαν, μὴ ἔχων νὰ πληρώνῃ ἐπισκευὰς ἢ φόρους. Κατενόει τέλος τὸ κέρδος τοῦ ἀπὸ χρεωγράφων εἰσοδήματος, καθ' οὗ οἱ ἐπαρχιῶται δεικνύουσι τοσοῦτον ἀκατάμαχητον ἀντιπάθειαν, καὶ ὑπελόγιζεν ἤδη ὅτι ἐντὸς πενταετίας ἤθελε καταστῇ κύριος κεφαλαίου ἐξ ἑκατομμυρίων, ἀκόπως αὐξηθέντος καὶ ἀποτελοῦντος, μετὰ τῆς ἀξίας τῶν ἀκινήτων αὐτοῦ κτήσεων, κολοσσιαίαν περιουσίαν. Τὸ τάλληρον δέ, ὅπερ εἶχε δώσει εἰς τὴν Ἀννέταν, ἤτο ἴσως ἡ πληρωμὴ σπουδαίας ὑπηρεσίας, ἣν ἐν ἀγνοίᾳ της βεβαίως εἶχε παράσχει ἡ ὑπηρέτρια εἰς τὸν κύριόν της

— Ὤ, ὤ! ποῦ τρέχει ἔτσι τόσον πρωΐ ὁ γέρων Γρανδέ; ἠρώτησαν ἑαυτοὺς οἱ ἔμποροι, ἐνῷ ἤνοιγον τὰ καταστήματά των.

Εἶτα δέ, ὅτε εἶδον αὐτὸν ἐπανερχόμενον ἀπὸ τῆς κρηπῖδος, καὶ ἀκολουθούμενον ὑπὸ κομιστοῦ τῶν ταχυδρομείων, φέροντος σάκκους πλήρεις ἐπὶ μονοτρόχου ἁμαξίου:

— Ὅπου εἶνε τὰ πολλὰ πηγαίνουν καὶ τὰ ὀλίγα, εἶπόν τινες. Ὁ γέρων εἶχεν εὔγει διὰ χρήματα.

— Αἴ, χρήματα! τοῦ ἔρχονται ἀπὸ παντοῦ, εἶπεν ἄλλος· ἀπὸ τὸ Παρίσι, ἀπὸ τὸ Φροαφών, ἀπὸ τὴν Ὁλλανδίαν.

— Θὰ καταντήσῃ ν' ἀγοράσῃ ὅλην τὴν Σωμύρην, ἀνέκραξε τρίτος.

— Δὲν τὸν μέλλει διὰ κρύο, πάντοτε εἰς τὴν δουλειάν του εἶνε, εἶπε γυνή τις πρὸς τὸν σύζυγόν της.

— Αἴ, κύριε Γρανδέ, προσεφώνησεν αὐτῷ ἔμπορός τις ἐριούχων, γείτων αὐτοῦ, ἂν σοῦ δίδουν κόπον, εἶμ' ἕτοιμος νὰ σ' ἐλαφρώσω.

— Δεκάραις εἶνε, γείτονά μου, δεκάραις! ἀπεκρίθη ὁ ἀμπελουργός.

— Δεκάραις ἀσημένιαις, εἶπε ταπεινῇ τῇ φωνῇ ὁ κομιστής.

— Ἂν θέλῃς νὰ καλοπερᾶσῃς, φράξ' τὸ στόμα σου, εἶπεν ὁ γέρων πρὸς τὸν κομιστήν, ἀνοίγων εἰς αὐτὸν τὴν θύραν.

— Εἶδες, ὁ κατεργάρης! κ' ἐγὼ τὸν ἐθα-

ροῦσα κουφόν! διενοήθη ὁ κομιστής. Φαίνεται πῶς μὲ τὸ κρύο ἀκούει.

— Νὰ ἕνα φράγκο, διὰ τὴν πρωτοχρονιά, καὶ τσιμουδιά! εἶπε πρὸς αὐτὸν ὁ Γρανδέ. Ἡ Ἀννέτα θὰ σοῦ φέρῃ 'πίσω τ' ἀμάξι σου.

— Ἀννέτα! προσέθηκεν, εἰς τὴν ἐκκλησίαν εἶν' αἱ γυναῖκες;

— Μάλιστ' αὐθέντη.

— Ἔμπρός, λοιπόν! κουνήσου.

Ἐν μιᾷ στιγμῇ τὰ τάλληρα μετηνέχθησαν εἰς τὸ δωμάτιόν του, ὅπου ἐκλείσθη καὶ αὐτός, εἰπὼν πρὸς τὴν Ἀννέταν:

— Ὅταν ἦν' ἕτοιμον τὸ πρόγευμα, μοῦ κτυπᾷς εἰς τὸν τοῖχον. Πήγαιν' ὀπίσω τὸ ἀμάξι εἰς τὸ ταχυδρομεῖον.

Ἡ οἰκογένεια προεγευμάτισε μόλις περὶ τὴν δεκάτην ὥραν.

— Ἐδῶ δὲν θὰ ζητήσῃ βέβαια ὁ πατέρας σου νὰ ἰδῇ τὰ φλωριά σου, εἶπεν ἡ κυρία Γρανδὲ πρὸς τὴν θυγατέρα της, ἐπανερχομένη ἀπὸ τῆς λειτουργίας. Κάμε ὅτι κρυώνεις, καὶ ἕως τὰ γενέθλιά σου θὰ λάβωμεν καιρόν . . .

Ὁ Γρανδὲ κατέβη τῆς κλίμακος διανοούμενος νὰ μεταμορφώσῃ εἰς χρυσὸν τὰ ἐκ Παρισίων τάλληρα, καὶ ἀναλογιζόμενος τὴν ἐπὶ τῶν δημοσίων χρεωγράφων λαμπράν του κερδοσκοπίαν. Ἀπόφασιν εἶχε νὰ τοποθετήσῃ οὕτω τὰ εἰσοδήματά του, μέχρις οὗ φθάσωσι τὰ χρεώγραφα εἰς τὴν τιμὴν τῶν ἑκατὸν φράγκων.

Τὰ διανοήματα ταῦτα τοῦ γέροντος ὑπῆρξαν ὀλέθρια εἰς τὴν Εὐγενίαν. Μόλις εἰσῆλθε καὶ αἱ δύο γυναῖκες ηὐχήθησαν αὐτῷ εὐτυχὲς τὸ νέον ἔτος, ἡ μὲν κόρη του μετὰ θωπειῶν καὶ περιπτύξεων, ἡ δὲ κυρία Γρανδὲ σοβαρῶς καὶ μετ' ἀξιοπρεπείας.

— Αἴ, κόρη μου, εἶπε φιλῶν τὴν θυγατέρα του ἐπὶ τῶν δύο παρειῶν, διὰ 'σένα δουλεύω. Θέλω τὴν εὐτυχίαν σου. Καὶ διὰ νὰ ἦνε κανεὶς εὐτυχὴς χρειάζονται χρήματα. Χωρὶς χρήματα, καλὸ 'ξημέρωμα! Νά! πάρε ἕνα ναπολεόνι ὁλοκαίνουργο· τὸ ἔφερα ἐξεπίτηδες ἀπὸ τὸ Παρίσι. Ἐδῶ εἰς τὴν πόλιν μας οὐδὲ σπυρὶ χρυσάφι δὲν βρίσκεται. Μόνον σὺ ἔχεις χρυσάφι. Φέρε το νὰ τὸ ἰδῶ.

— Οὔ, . . κάμνει τόσο κρύο! ἂς προγευματίσωμεν τώρα, εἶπεν ἡ Εὐγενία.

— Ὑστερώτερα λοιπόν; ἂς ἦνε. Θὰ μᾶς βοηθήσῃ τὴν χώνευσιν. Αὐτὸς ὁ χονδρο-Γρασέν, ἂς ἦνε καλά, μᾶς ἔστειλε αὐτὸ τὸ *πατέ*. Φάτε λοιπόν, παιδιά μου, ἀφοῦ εἶνε χάρισμα. Νὰ σᾶς 'πῶ, εἶμ' εὐχαριστημένος ἀπ' αὐτὸν τὸν Γρασέν. Δουλεύει διὰ τὸν Κάρολον, δωρεὰν μάλιστα, καὶ θὰ διορθώσῃ, νὰ ἰδῆτε, ἐξαίρετα τὰς ὑποθέσεις τοῦ μακαρίτου Γρανδέ. — Οὐού! Οὐού! εἶπε μετά τινα παῦσιν καὶ πλῆρες ἔχων τὸ στόμα, τί ὡραῖο ποῦ εἶνε! Φάγε, γυναῖκα, φάγε. Αὐτὸ τρέφει διὰ δύο ἡμέραις τοὐλάχιστον.

— Δὲν πεινῶ, . . σὺ 'ξεύρεις ὅτι δὲν τρώγω, . . μὲ βλάπτει.

— Αἴ, καλά! Σὺ ἠμπορεῖς νὰ φάγῃς χωρὶς φόβον νὰ σκάσῃς. Τὸ γένος σου εἶνε γερόν! Εἶσαι ὀλίγον κίτρινη, ἀλλ' ἐμένα τὸ κίτρινον χρῶμα μ' ἀρέσει.

Ἡ προσδοκία δημοσίου καὶ ἐπαισχύντου θανάτου εἶνε ἴσως ὀλιγώτερον φοβερὰ εἰς τὸν καταδίκον ἢ ὅσον ἦτο διὰ τὴν κυρίαν Γρανδὲ καὶ τὴν θυγατέρα της ἡ προσδοκία τῶν γεγονότων, ἅτινα ἔμελλον νὰ περάνωσι τὸ οἰκογενειακὸν ἐκεῖνο πρόγευμα. Ὅσῳ φαιδρότερον ὡμίλει καὶ ἔτρωγεν ὁ γέρων ἀμπελουργός, τοσούτῳ μᾶλλον συνείχετο ἐκ φόβου ἡ καρδία τῶν δύο γυναικῶν. Τὴν κόρην οὐχ ἧττον ὑπεστήριζεν ὁ ἔρως αὐτῆς καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἤντλει τὴν γενναιότητά της.

— Δι' αὐτόν, ἔλεγε καθ' ἑαυτήν, δι' αὐτὸν ἠμπορῶ νὰ ὑποφέρω τὰ πάνδεινα.

Ταῦτα δὲ διαλογιζομένη, ἠτένιζεν ἐπὶ τὴν μητέρα της βλέμματα φλογοβολοῦντα ἐκ θάρρους.

— Σήκωσέ τ' αὐτά, εἶπεν ὁ Γρανδὲ εἰς τὴν Ἀννέταν, ὅτε περὶ τὴν ἑνδεκάτην ἔληξε τὸ πρόγευμα. Ἄφησέ μας ὅμως τὸ τραπέζι. Ἔτσι ἔχομεν τόπον νὰ καμαρώσωμεν τὸν μικρόν σου θησαυρόν, προσέθηκε βλέπων τὴν Εὐγενίαν. Τί μικρόν! ἐφώνησε μετ' ὀλίγον. Ἔχεις σωστὰ πέντε χιλιάδες ἐννεακόσια πενῆντα ἐννιὰ φράγκα, καὶ σαράντα ποῦ σοῦ ἔδωσα σήμερον τὸ πρωί, κάμνουν ἓξ χιλιάδες φράγκα, παρὰ ἕνα. Αἴ, τὸ λοιπόν, θὰ σοῦ τὸ δώσω ἐγὼ αὐτὸ τὸ ἕνα, διὰ νὰ γείνῃ στρογγυλὸς ὁ ἀριθμός, διότι, βλέπεις μικροῦλά μου . . . — Αἴ, τί κάθησαι σὺ καὶ ἀκούεις; δεῖξέ μου τὴν ῥάχιν σου, Ἀννέτα, καὶ πήγαινε νὰ κυττάξῃς τὴν δουλειά σου! εἶπεν ὁ γέρων.

Ἡ Ἀννέτα ἠφανίσθη.

— Ἄκουσε, Εὐγενία, νὰ μοῦ δώσῃς τὰ φλωριά σου. Δὲν θὰ τ' ἀρνηθῇς τοῦ πατρός σου, μικροῦλά μου, αἴ;

Αἱ δύο γυναῖκες ἔμειναν ἄφωνοι.

— Ἐγὼ δὲν ἔχω πλέον φλωριά. Εἶχα μίαν φοράν, τώρα δὲν ἔχω πλέον κανένα. Θὰ σοῦ δώσω ἓξ χιλιάδας φράγκα εἰς λίβρας, νὰ τὰ τοκίσῃς ὅπως θὰ σοῦ εἰπῶ. Μὴ σκοτίζεσαι διὰ τὸ δῶρον τοῦ γάμου σου! Ὅταν θὰ σὲ πανδρεύσω, ποῦ θὰ γείνῃ γρήγορα, θὰ σοῦ εὕρω ἐγὼ γαμβρὸν νὰ σοῦ δώσῃ τὸ ὡραιότερον δῶρον ποῦ ἠκούσθη εἰς τὴν ἐπαρχίαν μας. Ἄκουσε λοιπόν, πουλάκι μου. Παρουσιάζεται ὡραία περίστασις. Ἠμπορεῖς νὰ δανείσῃς τὰς ἓξ χιλιάδας φράγκα σου εἰς τὴν Κυβέρνησιν, καὶ νὰ παίρνῃς καθ' ἑξαμηνίαν διακόσια φράγκα περίπου τόκους, δίχως φόρους, δίχως ἐπισκευάς, χωρὶς νὰ φοβῆσαι χαλάζι, καὶ παγωνιὰν καὶ πλημμύρας καὶ ἄλλα βάσανα. Δὲν θέλεις, φαίνεται,

νὰ χωρισθῇς τὰ φλωριά σου, αἴ; Φέρε μού τα, κ' ἔννοια σου. Σοῦ μαζεύω ἐγὼ πάλιν ὅσα θέλεις, καὶ ὁλλανδέζικα, καὶ πορτογαλλικά, καὶ ῥούσιαις. Καὶ μ' ὅσα θὰ σοῦ δώσω ταῖς ἑορταῖς σου, εἰς τρία χρόνια θὰ ἔχῃς πάλιν τὸ ἥμισυ τοῦ θησαυροῦ σου. Τί λέγεις κοριτσάκι μου; Σήκωσε τὴν μύτη σου, λοιπόν, καὶ πήγαινε γρήγορα νὰ μοῦ τὸν φέρῃς! Ἔπρεπε νὰ μὲ φιλήσῃς εἰς τὰ μάτια, ποῦ κάθημαι καὶ σοῦ λέγω ὅλα αὐτὰ τὰ φοβερὰ μυστικὰ τῶν χρημάτων. Μὰ τὴν ἀλήθειαν τὰ τάλληρα ἀνακατεύονται καὶ κινοῦνται σὰν τοὺς ἀνθρώπους. Πηγαίνουν, ἔρχονται, κατρακυλοῦν, ἱδρώνουν, καὶ γεννοβολοῦν.

Ἡ Εὐγενία ἠγέρθη· ἀλλὰ προχωρήσασα βήματά τινα πρὸς τὴν θύραν, ἐπεστράφη αἴφνης ἀποτόμως, ἐθεώρησε τὸν πατέρα της, καὶ τῷ εἶπε:

— Δὲν τὰ ἔχω πλέον τὰ φλωριά *μου*.

— Δὲν τὰ ἔχεις πλέον; ἀνέκραξεν ὁ Γρανδέ, ὀρθούμενος ἐπὶ τῶν ποδῶν του, ὡς ἵππος ἀκούων αἴφνης βροντοῦν τὸ τηλεβόλον εἰς δέκα βημάτων ἀπόστασιν.

— Ὄχι.

— Ἀπατᾶσαι, Εὐγενία.

— Ὄχι.

— Μὰ τὸ κλαδευτῆρι τοῦ πατέρα μου!

Ὅτε ὁ βυτοποιὸς ἐβλασφήμει οὕτω, ἔτρεμε τὸ σανίδωμα τῆς οἰκίας.

— Χριστὲ καὶ Παναγία! ἐφώνησεν ἡ Ἀννέτα· ἡ κυρὰ ἔσβυσε!

— Γρανδέ, ὁ θυμός σου θὰ μ' ἀποθάνῃ, εἶπεν ἡ ταλαίπωρος γυνή.

— Κολοκύθια! σεῖς 'ς τὴν οἰκογένειάν σας δὲν πεθαίνετε! — Εὐγενία, τί ἔκαμες τὰ φλωριά σου; ἀνέκραξεν, ὁρμῶν κατ' αὐτῆς.

— Πατέρα, εἶπεν ἡ κόρη, γονυπετὴς ἐνώπιον τῆς κυρίας Γρανδέ, ἡ μητέρα ὑποφέρει πολύ. Κυτταξέτε . . . Θὰ τὴν ἀποθάνετε.

Ὁ Γρανδὲ ἐτρόμαζε πρὸ τῆς ὠχρότητος τῆς μορφῆς τῆς συζύγου του, ἥτις ἦν ἤδη τοσοῦτον κιτρίνη.

— Ἀννέτα, εἶπεν ἡ μήτηρ ἀσθενεῖ τῇ φωνῇ, ἔλα νὰ μὲ βοηθήσῃς νὰ πλαγιάσω . . . Δὲν ἠμπορῶ . . .

Πάραυτα ἡ Ἀννέτα προσήνεγκε τὸν βραχίονά της εἰς τὴν κυρίαν της. Ἔπραξε δὲ τὸ αὐτὸ καὶ ἡ Εὐγενία, καὶ μετὰ κόπου πολλοῦ κατώρθωσαν νὰ τὴν ἀναβιβάσωσιν εἰς τὸν κοιτῶνά της, διότι ἐλιποθύμει ἀπὸ βαθμίδος εἰς βαθμίδα.

Ὁ Γρανδὲ ἔμεινε μόνος. Ἀλλὰ μετά τινας στιγμὰς ἀνέβη ἑπτὰ ὀκτὼ βαθμίδας καὶ ἐφώνησεν.

— Εὐγενία, ὅταν πλαγιάσῃ ἡ μητέρα σου, νὰ ἔλθῃς κάτω.

— Ἔρχομαι.

Δὲν ἐβράδυνε δ' ἀληθῶς νὰ καταβῇ, ἀφοῦ καθησύχασε τὴν μητέρα της.

— Κόρη μου, τῇ εἶπεν ὁ Γρανδέ, θὰ μοῦ εἰπῇς τί ἔγειναν τὰ χρήματά σου.

— Πατέρα, ἂν μοῦ κάμνετε δῶρα, τὰ ὁποῖα δὲν ἠμπορῶ νὰ κάμω ὅ,τι θέλω, πάρετέ τα ὀπίσω, ἀπήντησεν ἐκείνη ψυχρῶς, λαμβάνουσα ἀπὸ τῆς ἑστίας καὶ προσφέρουσα εἰς αὐτὸν τὸ πρωϊνὸν χρυσοῦν νόμισμα.

Ὁ Γρανδὲ τὸ ἥρπασε ταχέως καὶ τὸ ἔρριψεν εἰς τὸ θυλάκιόν του.

— Ἐννοεῖται ὅτι δὲν θὰ σοῦ δώσω πλέον τίποτε· οὔτε τόσον! εἶπεν, ἐπικροτῶν τὸν ὄνυχα τοῦ μεγάλου του δακτύλου πρὸς τὸν πρόσθιον αὐτοῦ ὀδόντα. Περιφρονεῖς λοιπὸν τὸν πατέρα σου; δὲν τοῦ ἐμπιστεύεσαι, δὲν ἠξεύρεις τί θὰ εἰπῇ πατέρας. Ἂν ὁ πατέρας σου δὲν ἦνε τὸ πᾶν διὰ σέ, εἶνε τίποτε, θὰ εἰπῇ. Ποῦ εἶνε τὰ χρήματά σου;

— Πατέρα μου, σᾶς ἀγαπῶ, καὶ σᾶς σέβομαι, μ' ὅλον σας τὸν θυμόν. Ἀλλὰ θὰ σᾶς παρατηρήσω ταπεινῶς, ὅτι εἶμαι εἰκοσιδύο ἐτῶν. Ἠξεύρω ὅτι εἶμαι ἐνήλικος, διότι μοῦ τὸ εἴπατε πολὺ συχνά. Ἔκαμα λοιπὸν τὰ χρήματά μου ὅ,τι ἤθελα, καὶ βεβαιωθῆτε ὅτι τὰ ἐτοποθέτησα καλά.

— Ποῦ;

— Αὐτὸ εἶνε μυστικὸν ἀπαραβίαστον, εἶπεν ἐκείνη. Δὲν ἔχετε καὶ σεῖς τὰ μυστικά σας;

— Ἐγὼ εἶμαι ἀρχηγὸς τῆς οἰκογενείας. Ἔχω τὰς ὑποθέσεις μου.

— Καὶ αὐτὸ εἶνε ἰδική μου ὑπόθεσις.

— Θὰ εἶνε βέβαια κακή, ἀφοῦ δὲν ἠμπορεῖς νὰ τὴν εἰπῇς τοῦ πατρός σου.

— Εἶνε λαμπρά, ἀλλὰ δὲν ἠμπορῶ νὰ τὴν εἰπῶ τοῦ πατρός μου.

— Τοὐλάχιστον πότε τὰ ἔδωσες τὰ χρήματά σου;

Ἡ Εὐγενία ἀνένευσε.

— Τὰ εἶχες ἀκόμη τὴν ἡμέραν τῆς ἑορτῆς σου, αἴ;

Ἡ Εὐγενία, πονηρὰ ἐξ ἔρωτος γενομένη, ὡς ὁ πατήρ της ἦτο πονηρὸς ἐκ φιλαργυρίας, ἀνένευσε καὶ πάλιν.

— Ἀλλὰ τέτοια ἐπιμονή, τέτοια κλοπή, δὲν ἠκούσθη ποτέ, εἶπεν ὁ Γρανδὲ διὰ φωνῆς κορυφουμένης ὁλονὲν εἰς τὴν ὑπάτην, καὶ κλονιζούσης τὴν οἰκίαν ὁλόκληρον. Πῶς! ἐδῶ, μέσα εἰς τὸ σπίτι μου νὰ σοῦ πάρουν τὰ χρήματά σου; τὸ μόνο χρυσάφι ποῦ εἴχαμεν; κ' ἐγὼ νὰ μὴν ἠξεύρω ποῖος; Τὸ χρυσάφι εἶνε πρᾶγμα ἀκριβόν. Τὰ πλέον φρόνιμα κορίτσια ἠμποροῦν νὰ κάμουν λάθος, νὰ δώσουν δὲν ἠξεύρω τί . . . — καθ' ἡμέραν γίνονται αὐτὰ τὰ πράγματα καὶ εἰς τοὺς μεγάλους καὶ εἰς τοὺς μικρούς. Ἀλλὰ νὰ δώσουν χρυσάφι! . . . Διότι τέλος πάντων, Εὐγενία, κάπου τὰ ἔδωσες τὰ φλωριά σου, αἴ;

Ἡ Εὐγενία ἔμεινεν ἀπαθής.

— Κύτταξε κορίτσι! Μὰ πατέρας σου λοιπὸν εἶμ' ἐγώ; Ἂν τὰ ἐδάνεισες, θὰ ἔχεις ἀπόδειξιν;..

— Εἶχα τὴν ἐξουσίαν ἢ δὲν τὴν εἶχα, νὰ κάμω τὰ χρήματά μου ὅ,τι ἤθελα; Δὲν ἦσαν ἰδικά μου;

— Ἀλλὰ σὺ εἶσαι παιδὶ ἀκόμη.

— Εἶμαι ἐνήλικος.

Κατάπληκτος ἐκ τῆς λογικῆς τῆς θυγατρός του ὁ Γρανδὲ ὠχρίασεν, ἐποδοκτύπησεν, ἐβλασφήμησεν· εἶτα δέ, ἀνακτήσας τὸν λόγον, ἐφώνησε:

— Κατηραμένο φεῖδι! Κακὴ σπορά! Ἐεύρεις πῶς σ'ἀγαπῶ, καὶ τὸ 'πῆρες ἐπάνω σου! Νὰ μὲ σκοτώσῃς θέλεις! Χωρὶς ἄλλο ἔῤῥιψες τὴν περιουσίαν μου εἰς τὰ πόδια ἐκείνου τοῦ χαμένου, ποῦ 'φοροῦσε στιβάλια ἀπὸ μαροκῖνο! Μὰ τὸ κλαδευτῆρι τοῦ πατέρα μου! Δὲν ἠμπορῶ νὰ σὲ ἀποκληρώσω,.. τί νὰ σοῦ κάμω! Σοῦ δίδω ὅμως τὴν κατάραν μου, ἐσένα, τοῦ ἐξαδέλφου σου, καὶ τῶν παιδιῶν σου! Δὲν θὰ σοῦ εὔγῃ καλὸν ἀπ' αὐτὴν τὴν ἱστορίαν, νὰ τὸ 'ξεύρῃς... Καὶ εἰς τὸν Κάρολον τάχα....; ἀδύνατον, ἀδύνατον! Αὐτὸ τὸ βρωμόπαιδο νὰ μὲ λῃστεύσῃ...

Κ' ἐθεώρησε τὴν θυγατέρα του, ἱσταμένην ἄφωνον καὶ ἀπαθῆ.

— Δὲν κουνιέται! καρφὶ δὲν τῆς καίεται! Εἶνε περισσότερον Γρανδὲ καὶ ἀπὸ 'μένα τὸν ἴδιον· τοὐλάχιστον δὲν τὰ ἐχάρισες, πιστεύω τὰ χρήματά σου; Ἔλα, λέγε!

Ἡ Εὐγενία ἠτένισεν ἐπὶ τὸν πατέρα της εἰρωνικώτατον βλέμμα, ὅπερ προσέβαλεν αὐτόν.

— Εὐγενία, προσέθηκεν ἐκεῖνος, εἶσαι εἰς τὸ σπίτι μου, εἰς τὸ σπίτι τοῦ πατέρα σου τὸ ἐννοεῖς; Διὰ νὰ μένῃς εἰς τὸ σπίτι του πρέπει ν' ἀκούῃς τὰς διαταγάς του. Ὁ παπᾶς αὐτὸ σοῦ λέγει.

Ἡ Εὐγενία ἔκλινε τὴν κεφαλήν.

— Μοῦ προσέβαλες, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ πατήρ της, ὅ,τι ἀγαπητότερον ἔχω! θέλω νὰ σὲ βλέπω εὐπειθῆ. Πήγαινε εἰς τὸ δωμάτιόν σου. Θὰ μείνῃς ἐκεῖ ἕως νὰ σοῦ δώσω τὴν ἄδειαν νὰ εὔγῃς. Ἡ 'Αννέτα θὰ σοῦ φέρνῃ ψωμὶ καὶ νερόν. Ἄκουσες; Ἐμπρός!

Ἡ Εὐγενία ἀνελύθη εἰς δάκρυα, κ' ἔδραμε πρὸς τὴν μητέρα της.

[Ἕπεται συνέχεια].

Ἐὰν ὁ φιλόδοξος ἔβλεπε πληρουμένας ὅλας του τὰς ἐπιθυμίας, θὰ ἠσθάνετο ἑαυτὸν ὡς τὸν ἀθλιώτερον τῶν ἀνθρώπων. Διότι δὲν ὑπάρχει μεγαλειτέρα ἀπελπισία τοῦ νὰ μὴ δύναταίτις νὰ ἐλπίσῃ ἐπαύξησιν τῆς παρούσης εὐτυχίας του.

Η ΝΕΟΤΗΣ ΤΟΥ ΒΑΓΝΕΡ

Ὁ Γουλιέλμος Ῥιχάρδος Βάγνερ ἐγεννήθη ἐν Λειψίᾳ τῇ 10/22 Μαΐου 1813. Ἦτο ἕβδομον τέκνον ἀστυνομικοῦ ὑπαλλήλου καὶ ἀπώλεσε τὸν πατέρα του ἐν ἡλικίᾳ πέντε μόλις μηνῶν.

Ἡ χήρα μήτηρ αὐτοῦ, ἀφοῦ διήγαγε βίον πενέστατον ἐπὶ δύο ἔτη, μόλις συντηροῦσα πολυμελῆ οἰκογένειαν διὰ τῆς μικρᾶς δημοσίας συντάξεως ἣν ἐλάμβανε, συνεζεύχθη τὸν ἠθοποιὸν Λουδοβῖκον Γκέγερ, ἀρχαῖον φίλον τοῦ συζύγου της καὶ καταλιποῦσα τὴν Λεῖψιαν ἠκολούθησεν αὐτὸν μετὰ τῆς πλειάδος τεσσάρων θυγατέρων καὶ τριῶν υἱῶν, οἵτινες ἀπετέλουν τὴν μόνην αὐτῆς προῖκα.

* *

Ἐν τούτοις ὁ Γκέγερ, καλλιτέχνης ἐν ἅπασι τοῖς αἰσθήμασιν αὐτοῦ, μετὰ πατρικῆς στοργῆς ἀνέλαβε τὴν ἀνατροφὴν τῶν θετῶν του τέκνων, τὸν μὲν Ἀλβέρτον καὶ τὴν Ῥοζαλίαν, προορίζων διὰ τὸ θέατρον, ἐλπίζων δὲ νὰ καταστήσῃ τὸν μικρὸν Ῥιχάρδον ζωγράφον. Ἀλλ' ἡ πρὸς τὴν ζωγραφικὴν ἀποστροφὴ τοῦ παιδὸς ἠνάγκασεν αὐτὸν νὰ παραιτηθῇ τοῦ ἀρχικοῦ σχεδίου.

Ἐν ἡλικίᾳ ἑπτὰ ἐτῶν ἤρξατο διδάσκων τὸν Ῥιχάρδον ἀρχὰς κλειδοκυμβάλου, ἀλλὰ μετὰ μικρὸν ἠσθένησε βαρέως καὶ δὲν ἠγέρθη πλέον τῆς κλίνης. Τὴν παραμονὴν τοῦ ἰδίου θανάτου ἠθέλησε ν' ἀκούσῃ τὸ παιδίον, ἵνα κρίνῃ περὶ τῆς προόδου αὐτοῦ. Καὶ ὁ Ῥιχάρδος ἐξετέλεσε τότε ἐν τῷ γειτονικῷ δωματίῳ δύο μικρὰ μουσικὰ τεμάχια. Ἡ μήτηρ αὐταῦ ἵστατο παρὰ τὸ προσκεφάλαιον τοῦ ἀσθενοῦς, καὶ ὅταν ἐτελείωσεν, ὁ ἀσθενὴς ἐψιθύρισε διὰ φωνῆς ἐσβεσμένης πρὸς τὴν σύζυγόν του:

— Νὰ ἔχῃ τάχα κλίσιν πρὸς τὴν μουσικήν;

Τὴν ἑπομένην πρωΐαν ὁ Γκέγερ ἀπέθανεν. Ὅταν δ' ἡ χήρα ἀνῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιον τῶν παιδίων καὶ ἐλάλει πρὸς αὐτὰ περὶ ἐκείνου, ὅστις τὰ εἶχεν ἀγαπήσῃ ὡς πατήρ, στραφεῖσα πρὸς τὸν μικρὸν Ῥιχάρδον τῷ εἶπε:

— Ἤθελε νά σε κάμῃ κάτι τι ἐσένα.

Καὶ ὁ παῖς ἀκούσας τοὺς λόγους τούτους ἐβυθίσθη εἰς ῥεμβασμόν.

* *

Τῷ 1822 εἰσήχθη ἐν τῇ σχολῇ τοῦ Σταυροῦ, ὑπό τινος ἀδελφοῦ τοῦ μακαρίτου πάππου του, καὶ διακόψας τὰ μαθήματα τῆς μουσικῆς ἐπεδόθη ἤδη εἰς τὰ γράμματα.

Ἀλλὰ κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος ἐδόθη ἐν Δρέσδῃ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν αὐτοῦ τοῦ Βέμπερ ἡ πρώτη παράστασις τοῦ **Freischutz**, κινήσασα τὸν ἐνθουσιασμὸν ὁλοκλήρου τῆς Γερμανίας, διότι ἀ-

νυψοῦτο διὰ τοῦ μελοδράματος τούτου νικηφόρος ἡ ἐθνικὴ τέχνη ἐναντίον τῆς δυναστείας τῆς ἰταλικῆς σχολῆς.

Ὁ ἐννεαετὴς Βάγνερ ἠσθάνθη τότε τὸ πρῶτον ἐξεγειρόμενον ἐν ἑαυτῷ τὸ μουσικὸν ὁρμέμφυτον καὶ ἀνέλαβε πάλιν τὸ μάθημα τοῦ κλειδοκυμβάλου. Ἀλλὰ τὰ μηχανικὰ μουσικὰ γυμνάσματα δυσηρέστουν αὐτὸν καθ' ὑπερβολήν. Καὶ ὁ διδάσκαλος συλλαβὼν ἐπ'αὐτοφώρῳ αὐτὸν ἡμέραν τινὰ, ἐνῷ προσεπάθει νὰ εὕρῃ ἐπὶ τοῦ κλειδοκυμβάλου ἀπὸ μνήμης ἠχόν τινα ἐκ τοῦ προσφιλοῦς **Freischutz**, ἐπὶ τοσοῦτον ἐσκανδαλίσθη, ὥστε ἐδήλωσε ῥητῶς ὅτι: «Δὲν θὰ γείνῃ τίποτε αὐτὸ τὸ παιδί!»

Ὁ Ῥιχάρδος διέκοψε καὶ πάλιν τὰ μαθήματα αὐτοῦ μετὰ τοῦ ἀπαισιοδόξου διδασκάλου, ἀλλὰ δὲν ἔπαυσεν ἐν ὥρᾳ σχολῆς τὰς ἐπὶ τοῦ **Freischutz** δακτυλικὰς ἀποπείρας του, καὶ ὁ Βέμπερ διερχόμενος διὰ τῆς ὁδοῦ ἦτο δι'αὐτὸν θέαμα ἔκτακτον, τὸ ὁποῖον ἔσπευδεν ἵνα ἴδῃ καὶ θαυμάσῃ ἀπὸ τοῦ παραθύρου.

* *

Ἐν τούτοις ἡ μουσικὴ εἶχεν ἀντίζηλον προτιμωμένην· τὴν ἑλληνικὴν ἀρχαιότητα. Ἡ ζωηρὰ τοῦ παιδὸς φαντασία κατεθέλγετο ἐκ τῆς θαυμασίας μυθολογίας καὶ τῆς ἐνδόξου ἱστορίας τῶν ἡμετέρων προγόνων. Εἶχεν ἤδη μεταφράσῃ τὰς δύο πρώτας ῥαψῳδίας τῆς Ὀδυσσείας, ὁ δὲ καθηγητὴς αὐτοῦ βλέπων τὸν περὶ τὰς κλασικὰς σπουδὰς θερμότατον ζῆλον τοῦ μικροῦ Βάγνερ, ἐσκέφθη νὰ τὸν κάμῃ φιλόλογον.

Ἀλλ' ὁ Ῥιχάρδος εἶχε σχέδια πολλῷ ὑψηλότερα. Ἀσθενοῦντος τινὸς ἐκ τῶν συμμαθητῶν αὐτοῦ, ἐτέθη μεταξὺ τῶν νεαρῶν σπουδαστῶν διαγώνισμα περὶ συνθέσεως καταλλήλου ποιήματος. Τυχὼν δ' οὗτος τοῦ βραβείου, καὶ γοητευθεὶς ἐκ τῆς ἐπιτυχίας, ἐν ἡλικίᾳ ἕνδεκα ἐτῶν ἀπεφάσισε νὰ γείνῃ μέγας ποιητής. Ἤρξατο ἑπομένως τῆς σπουδῆς τῆς ἀγγλικῆς γλώσσης ἐπὶ μόνῳ τῷ σκοπῷ ν' ἀναγνώσῃ τὸν Σαίκσπηρ ἐν πρωτοτύπῳ. Δεκατετραετὴς δὲ ἀπεπειράθη νὰ γράψῃ τραγῳδίαν κατὰ τὸ σύστημα τοῦ Ἄγγλου τραγικοῦ.

* *

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην λόγοι οἰκογενειακοὶ ἠνάγκασαν τὴν μητέρα του νὰ μεταβῇ εἰς Λεῖψιαν, ἔνθα ἡ μεγαλειτέρα αὐτῆς κόρη Ῥοζαλία ἀνήρχετο ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ ἐκεῖ θεάτρου, καὶ ὁ Ῥιχάρδος ἀπῆλθε τῆς Δρέσδης. Ἀλλ' ἐξετασθεὶς ἐν τῷ ἐκπαιδευτηρίῳ Nicolaï τῆς Δρέσδης κατετάχθη εἰς τάξιν κατωτέραν ἐκείνης, ἐν ᾗ ἐφοίτα εἰς τὸ σχολεῖον τοῦ Σταυροῦ, καὶ ὁ ἐξευτελισμὸς οὗτος ἐπὶ τοσοῦτον ἐπηρέασε τὸν χαρακτῆρα αὐτοῦ, ὥστε ἀπὸ τῆς μεγίστης ἐπιμελείας μετέπεσεν εἰς τὴν ἐσχάτην ἀμέλειαν· μόνη δὲ φιλτάτη ἀσχολία ἀπέμεινεν αὐτῷ ἡ σύνθεσις τραγῳδιῶν.

Τὸ πρῶτον ἐκεῖ ἔν τινι συναυλίᾳ ἤκουσε τὰς συμφωνίας τοῦ Βεετχόβεν, αἵτινες ἀνεζωπύρησαν καὶ πάλιν τὸ ἐν αὐτῷ μουσικὸν αἴσθημα, οὕτως ὥστε συνέλαβε τὸ σχέδιον νὰ γράψῃ διὰ τὸ μέγα δρᾶμά του μουσικὴν ὁμοίαν τῆς τοῦ **Egmont**.

* *

Μὴ ἔχων ἔτι ἰδέαν τινὰ περὶ μουσικῆς συνθέσεως ἐπρομηθεύθη τὸν *Ὁδηγὸν τῆς ἁρμονίας* καὶ ἐπεδόθη ἐν κρυπτῷ εἰς τὴν μελέτην αὐτοῦ.

Δυστυχῶς τὰ χειρόγραφα τῆς *μεγάλης τραγῳδίας* ἀνεκαλύφθησαν ὑπὸ τῆς μητρὸς αὐτοῦ, καὶ αἱ ἐπιπλήξεις ἔπεσον ῥαγδαῖαι ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἀνηλίκου δραματοποιοῦ, τοῦ ἀμελοῦντος τὰ μαθήματά του χάριν τοιούτων ἀνοησιῶν. Ὁ δὲ Ῥιχάρδος φοβούμενος νέαν ἐπηυξημένην ἔκδοσιν μητρικῶν συμβουλῶν, ἂν ἐμάνθανον ὅτι ἡ τραγῳδία του μετεβλήθη ἤδη εἰς μελόδραμα, ἐξηκολούθει τὰς μυστικὰς συνθετικὰς σπουδάς, σκοπῶν ν' ἀναφανῇ ἡμέραν τινὰ αἴφνης μέγας καὶ ἔνδοξος ἐν μέσῳ τῶν ἐκπεπληγμένων οἰκείων αὐτοῦ.

* *

Εἰργάσθη οὕτως ἐπί τινα χρόνον, ἀλλ' ἀπελπισθεὶς περὶ τῆς συγγραφῆς μελοδράματος, ἀπεφάσισε νὰ περιορισθῇ εἰς τὴν σύνθεσιν ἁπλῆς μελῳδίας. Κατέπεισε λοιπὸν τὴν οἰκογένειαν αὐτοῦ δι' ἐπιμόνων παρακλήσεων, καὶ ἐνῷ οὐδὲν μουσικὸν ὄργανον ἐγνώριζεν, ἤρξατο τῶν μαθημάτων μουσικῆς συνθέσεως μετὰ διακεκριμένου διδασκάλου. Ἀλλὰ καὶ ὁ διδάσκαλος οὗτος, ὡς ὁ τοῦ κλειδοκυμβάλου, ἐξεφράσθη λίαν ἀποθαρρυντικῶς περὶ τοῦ ἀτιθάσσου τούτου μαθητοῦ, τοῦ μὴ ἐννοοῦντος νὰ ὑποταχθῇ εἰς οὐδένα κανόνα.

Τέλος τῷ 1829 ὁ Βάγνερ παρέδιδε πρὸς ἐκτέλεσιν τὴν πρώτην αὐτοῦ σύνθεσιν: *Προανάκρουσμα*, κομψῶς ἀντιγεγραμμένον διὰ τριῶν χρωμάτων μελάνης: ἐρυθρᾶς διὰ τὰ ἔγχορδα ὄργανα, πρασίνης διὰ τὰ ἐμπνευστὰ καὶ μαύρης διὰ τὰ κρουστικά.

Τὸ προανάκρουσμα τοῦτο, κινήσαν γενικὴν ἱλαρότητα, ἐξετελέσθη ἐν συναυλίᾳ ὑπὸ τῆς ὀρχήστρας τοῦ ἐν Λειψίᾳ θεάτρου. Ἕνεκα δὲ τῶν ἀλλεπαλλήλων καὶ θορυβωδῶς κρουομένων κυμβάλων ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους αὐτοῦ διέμεινε περιβόητον εἰς τὰ μουσικὰ χρονικὰ τῆς Γερμανίας ὑπὸ τὸν τίτλον: τὸ *Προανάκρουσμα τῶν κυμβάλων*.

* *

Ἀλλ' ὁ Βάγνερ δὲν ἀπεθαρρύνθη ἐκ τῆς οἰκτρᾶς ταύτης ἀποτυχίας τοῦ πρώτου ἔργου του. Ἐν τῶν μεγίστων προτερημάτων τῆς καλ-

λιτεχνικῆς φύσεως αὐτοῦ ἦτο ἐπὶ πᾶσι καρτερία τις ἀνένδοτος καὶ ἀκατάβλητος.

Περατώσας τὰς γραμματικὰς αὐτοῦ σπουδὰς ἐνεγράφη σπουδαστὴς τῆς μουσικῆς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Λειψίας. Ἕτερος δὲ καθηγητὴς ὀξυδερκέστερος τῶν προτέρων διέγνω ἐν τῷ νεαρῷ μαθητῇ αὐτοῦ ἰσχυρὰν πρωτοτυπίαν καὶ ἀνέλαβε μετὰ ζήλου τὴν καλλιεργίαν αὐτῆς. Ἀφοῦ ἐδίδαξεν αὐτὸν τὴν ἁρμονίαν καὶ ἐπεμελήθη τὴν σύνθεσιν δύο μουσικῶν τεμαχίων, κατέλιπε τὸν μαθητὴν αὐτοῦ καὶ πάλιν εἰς τὰς ἰδίας δυνάμεις.

Ὁ Βάγνερ ἐπεδόθη τότε εἰς τὴν μελέτην τῶν συμφωνιῶν τοῦ Βεετχόβεν, ἀγρυπνῶν νύκτας ὅλας μὲ τὴν κεφαλὴν κεκλιμένην ἐπὶ τῶν σελίδων τῆς 9ης συμφωνίας, ἥτις εἶχε δι' αὐτὸν ἴδιον ὅλως θέλγητρον, καὶ ἀποπειρώμενος νὰ γράψῃ τι κατὰ μίμησιν τοῦ μεγάλου διδασκάλου.

* *

Κατὰ τὸ θέρος τοῦ 1832 ἀνεχώρησεν εἰς Βιέννην μετὰ τῆς μεγάλης του συμφωνίας, ἐλπίζων ν' ἀναδείξῃ ἐκεῖ ἐν τῇ καλλιτεχνικῇ πρωτευούσῃ τῆς Γερμανίας τὸ νέον τοῦτο ἔργον, ἐν ᾧ συνεκέντρου ὅλας τὰς ἐλπίδας.

Ἀλλ' αἱ ἐλπίδες του διεψεύσθησαν καὶ ἀπῆλθε μετ' ὀλίγον ἄπρακτος. Διερχόμενος ὅμως διὰ τῆς Πράγας ηὐτύχησε ν' ἀκούσῃ τινὰ ἔργα αὐτοῦ ἐκτελεσθέντα μετά τινος ἐπιτυχίας ἐν συναυλίᾳ τῶν μαθητῶν τοῦ ἐκεῖ Ὠδείου.

Ἐπανελθὼν εἰς Λειψίαν ἐπεδόθη εἰς τὴν συγγραφὴν μελοδράματος, φέροντος τὸν τίτλον «Οἱ Γάμοι», φανταστικῆς καὶ καθ' ὑπερβολὴν τρομερᾶς ὑποθέσεως. Τὸ μελόδραμα τοῦτο ἀπήρεσεν εἰς τὴν ἀδελφήν του Ῥοζαλίαν καὶ ὁ Βάγνερ ἐγκατέλιπεν αὐτό, ἀφοῦ συνέθεσε μέρη τινὰ μόνον.

* *

Μετὰ μικρὰν διαμονὴν ἐν Λειψίᾳ προσεκλήθη ὡς διευθυντὴς τῆς ὀρχήστρας ἐν τῷ θεάτρῳ τοῦ Μαγδεμβούργου. Ἐρασθεὶς δ' ἐκεῖ τῆς ἠθοποιοῦ Γουλιελμίνης Πλάνερ, ἐμνηστεύσατο μόνον αὐτήν, ἀδυνατῶν ἕνεκα τῆς πτωχίας του νὰ τὴν νυμφευθῇ.

Ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ θεάτρου τοῦ Μαγδεμβούργου εἶδε καταρρέον καὶ δεύτερον αὐτοῦ ἔργον τὴν *Δόκιμον τοῦ Παλέρμου*. Οἱ ἀοιδοὶ δὲν ἐγνώριζον τὰ μέρη των, τὰ λάθη διεδέχοντο τὰ λάθη, καὶ τὸ τέλος κατέληξεν ἐν μέσῳ τῆς γενικῆς χασμωδίας τῶν ἠθοποιῶν καὶ τοῦ κοινοῦ.

Νέαι ἀπόπειραι ἐν διαφόροις μικραῖς γερμανικαῖς πόλεσιν ἀπέληξαν εἰς συνεχεῖς ἀποτυχίας καὶ ὁ Βάγνερ, μεθ' ὅλας τὰς ἀποτρεπτικὰς συμβουλὰς τῶν οἰκείων του, ἔλαβε τέλος τὴν γενναίαν ἀπόφασιν ν' ἀπέλθῃ εἰς τὸ μέγα κέντρον τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ κόσμου, εἰς Παρισίους, ἄγων μεθ' ἑαυτοῦ τὴν γυναῖκά του — εἶχε πρό τινος νυμφευθῇ τὸν Γουλιελμίναν Πλάνερ — τὸν μέγα κύνα του τῆς Νέας Γῆς καὶ τὰς δύο πρώτας πράξεις τοῦ *Ριέντζη*.

* *

Μετὰ πολυήμερον καὶ κινδυνῶδες ταξείδιον ἀπεβιβάσθη τέλος ἐν Βουλώνῃ· συνήντησεν ἐκεῖ τὸν Μάγερμπερ, ἐνεθαρρύνθη ὑπ' αὐτοῦ, ἔλαβε συστατικά τινα γράμματα, καὶ ἀφίκετο εἰς Παρισίους περὶ τὸ ἔαρ τοῦ 1839. Πᾶσαι αἱ ἀπόπειραι τοῦ Βάγνερ ἀπέβησαν καὶ αὖθις μάταιαι καὶ μόνον ἠξιώθησαν εὐμενοῦς κρίσεως καλλιτεχνικά τινα διηγήματα αὐτοῦ καὶ ἄλλαι δημοσιεύσεις ἐν Παρισίοις φύλλοις.

Πλήρης χρεῶν, ἀφανής, δυστυχής, σχεδὸν ἀπεγοητεύετο ἐν τῷ ἀγῶνι τῆς τέχνης. Ἀλλ' ἡ ἐνάτη ἐκείνη, ἡ προσφιλὴς συμφωνία τοῦ Βεετχόβεν, ἣν τυχαίως ἤκουσεν ἡμέραν τινὰ ἐν τῷ Ὠδείῳ, ἐνέπνευσεν εἰς αὐτὸν νέας δυνάμεις καὶ νέον ἐνθουσιασμόν.

Παραχωρήσας ἀντὶ 500 φράγκων τὸ κείμενον τοῦ μελοδράματος «**Vaisseau Fantôme**» εἰς τὸν διευθυντὴν τοῦ μελοδράματος, ἠσφάλισεν οὕτω τὰ ἔξοδα τῆς ἐπανόδου καὶ ἐπανελθὼν τὸ ἔαρ τοῦ 1842 εἰς Γερμανίαν κατηυθύνθη εἰς Δρέσδην, ἵν' ἀναβιβάσῃ ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ ἐκεῖ Βασιλικοῦ θεάτρου τὸν *Ριέντζην*, ὅπερ καὶ ἐγένετο τέλος τὴν 20 Ὀκτωβρίου 1842.

Τὸ μελόδραμα μεθ' ὅλον τὸ σχοινοτενὲς αὐτοῦ, διότι παρετάθη ἀπὸ τῆς 6ης μέχρι τῆς 11ης ὥρας, ἔτυχεν ἐκτάκτου ἐπιτυχίας. Τὸ τεθαμβωμένον ἐκ τῆς μεγαλοπρεποῦς σκηνογραφίας κοινὸν ἐχειροκρότησεν, ἀνευφήμησεν, ἀπεθέωσε τὸν Βάγνερ, ὅστις ἀπὸ τῆς ἑσπέρας ἐκείνης — μόλονότι ἐν τῷ Ριέντζῃ δὲν εἶχεν ἐξενέγκῃ ἔτι τὰς μεταρρυθμιστικὰς αὐτοῦ θεωρίας, ἃς ἀργότερον ἐφήρμοσεν ἐπὶ τοῦ *Λοχεγγρίν*, τοῦ *Ταγχάουζερ* τῶν *Νιβελούγκεν* καὶ τοῦ *Παρσιφάλ* — καθίστατο πλέον ὁ προσφιλὴς ἐθνικὸς μελοποιὸς καὶ σημαιοφόρος τῆς δραματικῆς μουσικῆς τοῦ μέλλοντος ἀνὰ τὴν Γερμανίαν πᾶσαν. Γ*.

ΟΙ ΠΙΤΩΧΟΙ ΚΑΙ Ο ΧΕΙΜΩΝ

Λίαν σκληρὸς μὴν ὑπῆρξεν ὁ Φεβρουάριος. Οὔτε ἐργασία, οὔτε ἄρτος, οὔτε πῦρ ἐν ταῖς οἰκίαις. Τὴν οἰκογένειαν Κλαδιᾶ κατατρύχει ἀπηνῶς ἡ ἔνδεια. Ἡ σύζυγος εἶνε πλύντρια, ὁ σύζυγος κτίστης. Κατοικοῦσιν ἐν Βατινιόλῃ, ἐν τῇ ὁδῷ Καρδινὲ, μαύρην τινὰ οἰκίαν, μιασματώδεις ἀποπνέουσαν ἀναθυμιάσεις. Τὸ δωμάτιον αὐτῶν, ἐπὶ τοῦ πέμπτου ὀρόφου κείμενον, εἶνε οὕτω σεσαθρωμένον, ὥστε ἡ βροχὴ εἰσδύει διὰ τῶν ῥωγμῶν τῆς ὀροφῆς. Δὲν θὰ ἐμεμψιμοίρουν δὲ ἐπὶ τῇ ἐνδείᾳ των, ἂν ὁ Κωστάκης των, δεκαετὲς παιδάκι, μὴ εἶχεν ἀνάγκην τροφῆς ὅπως ἀνδρωθῇ.

Τὸ παιδίον εἶνε ἀσθενικόν, καὶ ἡ ἐλαχίστη ἀφορμὴ ῥίπτει αὐτὸ εἰς τὴν κλίνην. Ὅτε ἐπήγαινεν εἰς τὸ σχολεῖον, τοσοῦτον ἐπεμελεῖτο, θέλον νὰ τὰ μάθῃ ὅλα διὰ μιᾶς, ὥστ' ἐπανήρχετο ἀσθενές. Εἶνε δ' εὐφυέστατον, χαριέστατον διαβολάκι, πετῶν κατὰ τὴν συνομιλίαν του ἰδέας ἀνωτέρας τῆς ἡλικίας του. Οἱ γονεῖς αὐτοῦ, καθ' ἃς ἡμέρας δὲν ἔχουν νὰ τοῦ δώσουν τροφὴν, κλαίουν ἐκ τῆς λύπης των. Καὶ εἶνε τρομερωτέρα ἔτι ἡ ἀνησυχία τῆς στοργῆς των, καθόσον τὰ παιδία ἀποθνήσκουν ὡς μυῖαι ἐν αὐτῇ τῇ συνοικίᾳ, τόσον νοσώδης εἶνε.

Ἐν ταῖς ὁδοῖς θραύουσιν, ἐπὶ τούτῳ μεμισθωμένοι ἄνδρες, τὸν πάγον. Ὁ Κλαδιᾶς κατώρθωσε μάλιστα νὰ προσληφθῇ ὡς παγοθραύστης· καθαρίζει τὰ ῥεῖθρα τῶν ὁδῶν διὰ τῆς ἀξίνης συντρίβων τὸν πάγον, τὸ ἑσπέρας δ' ἀποφέρει δύο δραχμάς. Μέχρις οὗ ἐπαναληφθῶσιν αἱ οἰκοδομαὶ, καὶ αὐταὶ καλαὶ εἶνε διὰ νὰ μὴ ἀποθάνουν ἀπὸ τὴν πεῖναν.

Ἀλλ' ἡμέραν τινὰ ὁ πατὴρ ἐπιστρέψας εὑρίσκει τὸν Κωστάκην κλινήρη. Ἡ μήτηρ του ἀγνοεῖ τί ἔχει. Τὸν εἶχε στείλει εἰς τὴν Κουργέλλην, εἰς τῆς θείας του, μήπως εἶχε νὰ τοῦ δώσῃ κανὲν ἐπανωφοράκι ζεστότερον, χονδρότερον ἀπὸ τὸ πανινόν του ἔνδυμα, ἐντὸς τοῦ ὁποίου τρέμει. Ἡ θεία του εἶχε παλαιὰ ἀνδρικὰ ἐπανωφόρια, πλατύτατα, καὶ ὁ μικρὸς ὑπέστρεψε φρίσσων, ζαλισμένος ἐκ τοῦ ψύχους, ὡς νὰ εἶχε πίει ποτόν τι. Τώρα εἶνε κατακόκκινος ἐπὶ τοῦ προσκεφαλαίου, λέγει ἀνοησίας, νομίζει ὅτι παίζει τὸ τόπι, καὶ τραγῳδεῖ.

Ἡ μήτηρ ἀνήρτησε ῥάκος τι σαλίου πρὸ τοῦ παραθύρου, ὅπως στουμπώσῃ συντετριμμένην τοῦ παραθύρου ὕαλον· ὑπεράνω αὐτῆς χαίνουσι συντετριμμέναι δύο ἄλλαι, ἐξ ὧν διαφαίνεται τὸ πελιδνὸν φαιόχρουν τοῦ οὐρανοῦ. Ἡ ἔνδεια ἐκένωσε τὴν ἱματιοθήκην, κομίσασα ὅλα τὰ ἀσπρόῤῥουχα εἰς τὸ ἐνεχυροδανειστήριον. Ἐσπέραν τινὰ ἐπώλησαν μίαν τράπεζαν καὶ δύο καθέκλας. Ὁ Κωστάκης κατεκλίνετο πρὶν χαμαί. Ἀλλ' ἀφότου ἠσθένησε τῷ παρεχώρησαν τὴν κλίνην, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ δὲν εἶνε ἀναπαυτικὴ, διότι τὸ ἔριον τοῦ στρώματος τὸ ἐπώλησαν εἰς ἕνα μεταπράτην πρὸς τεσσαράκοντα ἢ πεντήκοντα λεπτὰ τὴν λίτραν. Τώρα ὁ πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ κατακλίνονται ἔν τινι γωνίᾳ ἐπὶ ἀχυροστρώματος, τὸ ὁποῖον θὰ περιεῤῥόνουν καὶ οἱ σκύλοι.

Ἐν τούτοις ἀμῤῥότεροι ἔχουσι τὴν προσοχὴν των πρὸς τὸν Κωστάκην ἀνατινασσόμενον ἐν τῇ κλίνῃ. Τί ἔχει λοιπὸν τὸ μικρὸν καὶ παραμιλεῖ; Κανένα ζῷον τὸ ἐδάγκωσεν, ἢ μὴ τοῦδωκαν κ' ἔπιε κανὲν κακὸν ποτόν; Ἡ γειτόνισσα, ἡ κυρὰ Σκουφᾶ, εἰσῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιόν των· ἐξετάζει καλὰ τὸ παιδίον καὶ λέγει ὅτι ἔχει πάρει κρύωμα. Ξέρει αὐτὴ, ἀπὸ τέτοια ἀῤῥώστια ἔχασε τὸν ἄνδρα της.

Ἡ μήτηρ κλαίει σρίγγουσα ἐν τῇ ἀγκάλῃ της τὸν Κωστάκην. Ὁ πατὴρ καταβαίνει ὡς παράφρων καὶ τρέχει πρὸς ἀναζήτησιν ἰατροῦ. Φέρει δὲ μετ' αὐτοῦ ἕνα, ὑψηλὸν, ἕνα *κατσούφη*, ὅστις ἀκροᾶται τῆς ἀναπνοῆς τοῦ παιδίου τὸ οὖς προσηλῶν εἰς τὰ νῶτα αὐτοῦ, κτυπᾷ διὰ τῶν δακτύλων ἐπὶ τοῦ στήθους, χωρὶς νὰ εἴπῃ λέξιν. Ἡ κυρὰ Σκουφᾶ ἔφερεν ἐκ τοῦ δωματίου της μολυβδοκόνδυλον καὶ χάρτην ὅπως γράψῃ τὴν συνταγήν του.

Ἀπέρχεται δ' ἄφωνος ὡς ἦλθεν, ἀλλ' ἡ μήτηρ διὰ φωνῆς πνιγμένης:

— Τί ἔχει, γιατρέ;

— Πλευρίτιδα, ἀποκρίνεται ὁ ἰατρὸς ἐν βραχυλογίᾳ, ἄνευ ἄλλης ἐξηγήσεως. Εἶτα δ' ἐρωτᾷ καὶ οὗτος:

— Εἶσθε γραμμένοι εἰς τὴν Ἑταιρίαν τῆς Ἀγαθοεργίας;

— Ὄχι, γιατρὲ, τὸ καλοκαῖρι πού πέρασε δὲ δυστυχούσαμε. Ὁ χειμῶνας μᾶς ἐχαντάκωσε.

— Κρίμα! Κρίμα!

Καὶ ὑπόσχεται ὅτι θὰ ἐπανέλθῃ. Ἡ κυρὰ Σκουφᾶ τοῖς δανείζει μίαν δραχμὴν διὰ ν' ἀγοράσουν ἰατρικά. Μὲ τὰς δύο δραχμὰς τοῦ Κλαδιᾶ ἠγόρασαν μίαν ὀκᾶν κρέας, κάρβουνα καὶ ἀλειμματοκήριον. Ἡ πρώτη αὕτη νὺξ διέρχεται καλά. Τὸ πῦρ καίει ἀκαταπαύστως. Ὁ ἀσθενὴς μικρὸς, ὡς ὑπὸ τῆς πολλῆς θερμότητος ἀποκοιμηθεὶς, δὲν ὁμιλεῖ πλέον. Τὰ χεράκια του φλέγουσι. Οἱ γονεῖς του βλέποντες αὐτὸν ὑπὸ τοῦ πυρετοῦ κεκμηκότα εἰσὶν ἡσυχοι· τὴν δ' ἐπαύριον, μένουσιν ἐνεοὶ, καθίστανται περίτρομοι πάλιν ὅταν ὁ ἰατρὸς ἀνασείῃ θλιβερῶς τὴν κεφαλήν του πρὸ τῆς κλίνης, μορφάζων ὡς ἄνθρωπος ἀπολέσας πᾶσαν ἐλπίδα.

Ἐπὶ πέντε ἡμέρας οὐδεμία μεταβολή! Ὁ Κωστάκης ὑπνοῖ καταβεβλημένος. Εἰς τὸ δωμάτιον ἡ ἔνδεια φαίνεται εἰσπνέουσα μετὰ τοῦ ἀνέμου διὰ τῶν ὀπῶν τῆς στέγης καὶ τοῦ παραθύρου. Ἠναγκάσθησαν νὰ πωλήσωσι πᾶν πρᾶγμα ἔχον ἀξίαν τινὰ, ὅπως πληρώσωσι τὸν φαρμακοποιόν. Μετὰ ταῦτα ἐστερήθησαν τὰ πάντα, οὐδὲν τοῖς ὑπελείπετο πλέον.

Ὁ Κλαδιᾶς ἐξακολουθεῖ θραύων τὸν πάγον τῶν ὁδῶν· ἀλλὰ αἱ δύο δραχμαὶ ἃς κερδαίνει δὲν ἀρκοῦσιν. Ἐπειδὴ τὸ δριμύτατον ἐκεῖνο ψῦχος δύναται νὰ θανατώσῃ τὸν Κωστάκην ἐπιθυμεῖ νὰ τακῶσιν αἱ χιόνες, ἀλλὰ καὶ φοβεῖται ἅμα μὴ τακῶσι. Ἀπερχόμενος εἰς τὸ ἔργον αἰσθάνεται χαρὰν ὁρῶν καταλεύκους τὰς ὁδούς· ἀλλ' ἀμέσως ἀναπολεῖ τὸν ἀγωνιῶντα ἐκεῖ ἐπάνω μικρὸν, καὶ ζητεῖ διακαῶς ἀκτῖνα τινὰ ἡλίου, ἐκρινόν τι ἤρεμον θάλπος ἀποσα-

ροῦν τὴν χιόνα. Ἂν τοὐλάχιστον ἦσαν ἐγγεγραμμένοι εἰς τὸ γραφεῖον τῆς Ἑταιρίας τῆς Ἀγαθοεργίας, θὰ εἶχον ἰατρὸν καὶ φάρμακον δωρεάν. Ἡ μήτηρ μετέβη εἰς τὴν δημαρχίαν, ἀλλ' ἀπήντησαν εἰς αὐτήν, ὅτι αἱ αἰτήσεις ἦσαν πολλαί, ὅτι ἔπρεπε νὰ περιμείνῃ. Ἐν τούτοις κατώρθωσε νὰ λάβῃ ἀποδείξεις τινὰς πρὸς δωρεὰν προμήθειαν ἄρτου· φιλάνθρωπος δέ τις κυρία ἔδωκεν αὐτῇ πέντε δραχμάς. Μετὰ ταῦτα ἡ ἔνδεια ἤρξατο πάλιν.

Τὴν πέμπτην ἡμέραν ὁ Κλαδιᾶς φέρει τὰς τελευταίας του δύο δραχμάς. Ἡ τῆξις τῶν χιόνων ἐπῆλθε καὶ τὸν ἀπέπεμψαν. Τώρα, τετέλεσται· ἡ θερμάστρα μένει ψυχρά, ἄρτος δὲν ὑπάρχει, οὐδὲ φάρμακα δίδει ὁ φαρμακοποιός. Ἐν τῷ δωματίῳ, τῷ σταζοντι ὑγρασίαν, ὁ πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ τρέμουσιν ἐκ τοῦ ψύχους κατέναντι τοῦ μικροῦ ψυχορραγοῦντος. Ἡ κυρὰ Σκουφᾶ δὲν εἰσέρχεται πλέον νὰ τοὺς ἴδῃ, «ἐπειδὴ εἶνε πολὺ εὐαίσθητη καὶ δὲν βαστᾷ ἡ καρδιά της νὰ τοὺς βλέπῃ σὲ τέτοια κατάστασι». Οἱ ἄλλοι σύνοικοι διέρχονται πάντες ἐν τάχει πρὸ τῆς θύρας των. Ἐνίοτε ἡ μήτηρ ὑπὸ πλημμύρας δακρύων καταλαμβανομένη ὁρμᾷ εἰς τὴν κλίνην καὶ ἀσπάζεται τὸν Κωστάκην της, ὡσεὶ ὅπως ἀνακουφίσῃ καὶ θεραπεύσῃ αὐτόν. Ὁ πατὴρ, ἀποβλακωθεὶς, μένει ὁλοκλήρους ὥρας εἰς τὸ παράθυρον, ἀνεγείρων τὸ παλαιὸν σάλιον, βλέπων σταζούσας τὰς τηκομένας χιόνας, τὸ ὕδωρ καταπίπτον ἀπὸ τῶν στεγῶν καὶ διὰ τῶν μεγάλων σταγόνων του μελανοῦν τὴν ὁδόν. Ποῖος ἐξεύρει, εἰμπορεῖ αὐτὸ νὰ ὠφελήσῃ τὸν Κωστάκην.

Ἡμέραν τινὰ, ὁ ἰατρὸς ἐδήλωσεν ὅτι δὲν θὰ ἐπανέλθῃ πλέον. Ἀπώλετο πᾶσα ἐλπὶς σωτηρίας.

— Αὐτὸς ὁ ὑγρὸς καιρὸς τὸ ἀπετελείωσεν, εἶπε.

Ὁ Κλαδιᾶς καταρᾶται ἑαυτὸν καὶ τὴν τύχην, ἡ ὁποία τὸν ἔφερεν εἰς τοιαύτην κατάστασιν. Κάθε καιρὸς λοιπὸν τὴν κάμνει τὴν φτωχολογιὰ ν' ἀποθνήσκῃ; Ἦτο πάγος, καὶ ἐπείραζε, τώρα λυόνει καὶ πειράζει περισσότερο. Ἂχ! ἂν ἡ γυναῖκά του ἤθελε, θ' ἄναπταν κάμποσα κάρβουνα ἐκεῖ, καὶ θὰ ἐπήγαιναν καὶ οἱ τρεῖς τους μαζί. Θὰ 'τέλειωναν τὰ βάσανα, μιὰν ὥρα ἀρχήτερα.

Ἐν τούτοις ἡ μήτηρ ὑπέστρεψεν εἰς τὴν δημαρχίαν. Ὑπεσχέθησαν νὰ τοῖς στείλουν βοήθειαν καὶ περιμένουν. Τί φρικτὴ ἡμέρα! Ψῦχος κατάμαυρον καταπίπτει ἀπὸ τῆς ὀροφῆς· ἔν τινι γωνίᾳ τρέχει ἡ βροχή. Ἀπὸ τὸ ἑσπέρας δὲν ἔβαλαν τίποτε, εἰς τὸ στόμα των, τὸ παιδὶ μόνον ἔπιε ζεστὸν, τὸ ὁποῖον τοῖς ἔφερεν εἰς γείτων. Ὁ πατὴρ, καθήμενος πρὸ τῆς τραπέζης, τὴν κεφαλὴν ἐν ταῖς χερσὶν ἔχων, παραμένει ἠλίθιος, βόμβους ἀκούων εἰς τὰ ὦτα. Εἰς ἕκαστον κρότον βημάτων ἡ μήτηρ τρέχει εἰς τὴν θύραν, νομίζει ὅτι ἔφθασαν τέλος πάντων αἱ ὑποσχεθεῖσαι βοήθειαι. Σημαίνει ἡ ἕκτη ὥρα καὶ οὐδὲν ἐφάνη. Ἡ λύκη τῆς ἑσπέρας, ἡ πλήρης πηλοῦ ἐν τῇ ὁδῷ ἔξω, διέρχεται βραδέως καὶ ἀπαισίως ὡς ἀγωνία.

Αἴφνης ἐν τῇ ἐπαυξανούσῃ σκοτίᾳ, ὁ Κωστάκης ψελλίζει διακεκομμένας τινὰς λέξεις·

— Μαμὰ... μαμὰ...

Ἡ μήτηρ πλησιάζει καὶ ἐπὶ τῆς μορφῆς αὐτῆς αἰσθάνεται ἐπὶ στιγμὴν σφοδράν τινα πνοήν. Καὶ οὐδὲν ἀκούει πλέον· ἀμυδρῶς μόνον διακρίνει τὸ παιδίον ἀνεστραμμένην ἔχον τὴν κεφαλὴν καὶ ἄκαμπτον τὸν τράχηλον. Κραυγάζει, παραφρονοῦσα, ἱκετεύουσα:

— Φῶς! γρήγορα, φῶς!.. Κωστάκη μου, 'μίλησέ μου!

Ἀλειμματοκήριον δὲν ὑπάρχει. Ἐν τῇ σπουδῇ αὐτῆς, προστρίβει φωσφόρα, θραύει αὐτὰ διὰ τῶν δακτύλων της. Εἶτα διὰ τῶν τρεμουσῶν αὐτῆς χειρῶν ψηλαφεῖ τὸ πρόσωπον τοῦ παιδίου.

— Ἂχ! Θεέ μου! 'πέθανε!... Τ' ἀκοῦς, Κλαδιά; 'πέθανε.

Ὁ πατὴρ ἀνεγείρει τὴν κεφαλὴν, οὐδὲν ἐν τῷ σκότει βλέπων.

— Πέθανε; τί μοῦ λές; Καλλίτερα πού 'πέθανε.

Τοὺς ὀλολυγμοὺς τῆς μητρὸς ἀκούουσα ἡ κυρὰ Σκουφᾶ ἀποφασίζει νὰ ἐμφανισθῇ μετὰ τοῦ λαμπτῆρός της. Καθ' ὃν δὲ χρόνον αἱ δύο γυναῖκες διευθετοῦσι τὸν νεκρὸν τοῦ Κωστάκη ἀκούεται κτύπος. Τὸ βοήθημα ἔφθασε· δέκα δραχμαὶ, ἀποδείξεις πρὸς προμήθειαν ἄρτου καὶ κρέατος. Ὁ Κλαδιᾶς, γελᾷ βλακωδῶς λέγων ὅτι, ἡ Ἑταιρία τῆς Ἀγαθοεργίας ποτὲ δὲν προφθάνει τὸν σιδηρόδρομον.

Καὶ τί θλιβερὸν πτῶμα ἀπετέλεσεν ὁ μικρὸς, ἰσχνὸν, ἐλαφρὸν ὡς πτερόν. Ἂν ἕνα σπουργίτην κατέκλινον ἐπὶ τῆς στρωμνῆς ἐκείνης ὑπὸ τῆς χιόνος θανατωθέντα καὶ περισυναχθέντα ἐν τῇ ὁδῷ, τὸ σῶμά του δὲν θ' ἀπετέλει μικρότερον ὄγκον.

Ἐν τούτοις ἡ κυρὰ Σκουφᾶ φιλόφρων πάλιν καταστᾶσα, παροτρύνει αὐτοὺς νὰ φάγωσι. Δὲν θὰ σηκωθῇ τὸ μικρὸ 'σὰν μένουν αὐτοὶ ἔτσι νηστικοὶ 'ς τὸ πλάγι του. Αὐθόρμητος ἀναδέχεται νὰ μεταβῇ πρὸς ἀναζήτησιν ἄρτου καὶ κρέατος, προστιθεῖσα ὅτι ἐκτὸς αὐτῶν θὰ φέρῃ καὶ ἀλειμματοκήριον. Ἐπιστρέψασα στρώνει τὴν τράπεζαν, παραθέτει τὸ φαγητὸν ζεστὸν ζεστόν. Ὁ Κλαδιᾶς καὶ ἡ σύζυγός του βουλιμιῶντες τρώγουσιν ἀδδηφάγως παρὰ τὸν νεκρόν, οὕτινος διακρίνουσιν ἐν τῇ σκιᾷ τὴν κατάλευκον μικρὰν μορφήν. Ἡ θερμάστρα ψιθυρίζει ἀνημμένη· πολὺ καλὰ εἶνε τώρα. Ἔστιν ὅτε οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς μητρὸς ὑγραίνονται. Τὰ δάκρυά της πίπτουσιν ἐπὶ τοῦ ἄρτου της. Πόσο θὰ ζεσταίνονταν τώρα ὁ Κωστάκης! μὲ τί εὐχαρίστησι θἄτρωγεν ὀλίγον κρέας!

Ἡ κυρὰ Σκουφᾶ ἐπιμένει ν' ἀγρυπνήσῃ παρὰ τὸν νεκρόν. Περὶ τὴν μίαν μετὰ τὰ μεσάνυκτα, ἀφ' οὗ ὁ Κλαδιᾶς ἀπεκοιμήθη τέλος, τὴν κεφαλήν του ἐρείδων ἐπὶ τοῦ ποδὸς τῆς κλίνης, αἱ δύο γυναῖκες παρασκευάζουσι καφέν. Προσεκάλεσαν καὶ ἑτέραν γειτόνισσαν, δεκακοκταέτιδά τινα ῥάπτριαν· φέρει δὲ καὶ αὕτη ὑπόλοιπόν τι φιάλης οἴνου, ὅπως εἰσενέγκῃ κἄτι τι. Αἱ τρεῖς γυναῖκες πίνουσι τὸν καφὲν των ἠρέμα, συνδιαλεγόμεναι ταπεινῇ τῇ φωνῇ, διηγούμεναι παραδόξους περὶ νεκρῶν διηγήσεις· κατὰ μικρὸν ἡ φωνὴ αὐτῶν ἀνυψοῦται, αἱ συνδιαλέξεις των εὐρύνονται, ὁμιλοῦσι περὶ τῆς οἰκίας, περὶ τῆς συνοικίας, περὶ ἐγκλήματος τινὸς διαπραχθέντος ἐν ἀποκέντρῳ τινὶ ὁδῷ. Ἐνίοτε δ' ἡ μήτηρ ἐγείρεται καὶ ἔρχεται πρὸς τὸν Κωστάκην, ὡς διὰ νὰ βεβαιωθῇ ὅτι δὲν ἐκινήθη.

Ἐπειδὴ ἡ δήλωσις τοῦ θανάτου δὲν ἐγένετο τὸ ἑσπέρας, ὁ μικρὸς κατ' ἀνάγκην θὰ μείνῃ ἐκεῖ τὴν ἐπαύριον, ὅλην τὴν ἡμέραν. Ἓν μόνον ἔχουσι δωμάτιον, συμβιοῦσι μετὰ τοῦ Κωστάκη, διαιτῶνται καὶ ὑπνοῦσι μετ' αὐτοῦ. Ἐνίοτε λησμονοῦσιν αὐτόν· ὅταν δ' αἴφνης βλέπουσιν αὐτὸν νεκρὸν, νομίζουσιν ὅτι τὸν ἔχασαν ἄλλην μίαν φοράν.

Τέλος τὴν ἐπαύριον φέρεται τὸ φέρετρον· δὲν εἶνε μεγαλείτερον κουτίου παιγνιδίων, τέσσαρες σανίδες κακῶς ῥικανισθεῖσαι, δωρεὰν δοθεῖσαι ὑπὸ τῆς Διευθύνσεως τῷ Κλαδιᾷ, μετὰ τὴν προσαγωγὴν πιστοποιητικοῦ ἐνδείας. Καὶ δρόμον! τρέχοντες πορεύονται εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Ὀπίσω τοῦ Κωστάκη παρακολουθεῖ ὁ πατὴρ μετὰ δύο ἑταίρων του, οὓς συνήντησε καθ' ὁδὸν, μετ' αὐτοὺς δὲ ἡ μήτηρ, ἡ κυρᾶ Σκουφᾶ, καὶ ἡ ἑτέρα γειτόνισσα, ἡ ῥάπτρια. Ὅλοι πατοῦν ἐν τῇ λάσπῃ. Δὲν βρέχει, ἀλλ' ἡ ὁμίχλη εἶνε τοσοῦτον ὑγρὰ, ὥστε διαβρέχει τὰ ἐνδύματα. Ἐν τῷ ναῷ ἡ νεκρώσιμος ἀκολουθία τελεῖται ἐν σπουδῇ. Καὶ ἐπαναλαμβάνεται ἡ πορεία ἐπὶ τοῦ λασπώδους λιθοστρώτου.

Τὸ νεκροταφεῖον κεῖται πολὺ μακρὰν, ἐκτὸς τῆς πόλεως. Διέρχονται διὰ διόδων τινῶν, κάμπτουσιν ὁδόν τινα καὶ τέλος ἀφικνοῦνται. Τὸ νεκροταφεῖον εἶνε εὐρὺς περίβολος, γήπεδον, περικεκλεισμένον διὰ λευκῶν τοίχων. Φύεται χόρτος, τὸ χῶμα ὑπογγοῦται πολλαχοῦ, ἐν ᾧ ἐν τῷ βάθει φαίνεται δενδροστοιχία ἀπεψιλωμένων δένδρων, ὧν οἱ κλάδοι διαγράφονται μέλανες.

Βραδέως ἡ νεκρικὴ πομπὴ προχωρεῖ ἐν τῷ χθαμαλῷ χώματι. Τώρα βρέχει· καὶ ὑπὸ τὸν ὄμβρον αὐτὸν ἀνάγκη ν' ἀναμείνωσι γέροντά τινα ἱερέα, ἀποφασίσαντα νὰ ἐξέλθῃ τοῦ μικροῦ του παρεκκλησίου. Τὸ νεκροταφεῖον εἶνε πλῆρες σταυρῶν ἀναποδογυρισθέντων ὑπὸ τοῦ ἀνέμου, στεφάνων σαπέντων ὑπὸ τῆς βροχῆς, πεδίον ἀθλιότητος καὶ πένθους, ἠρημωμένον, λεηλατημένον, κατάφορτον ἐκ τοῦ σωροῦ τῶν πτωμάτων, ἅτινα συνεπισωρεύουσιν ἐν αὐτῷ ἡ πεῖνα καὶ τὸ ψῦχος.

Τετέλεσται. Τὸ χῶμα κυλίεται ἐπὶ τοῦ φερέτρου. Ὁ Κωστάκης εἶνε εἰς τὸ βάθος τοῦ μικροῦ του λάκκου, καὶ οἱ γονεῖς του ἀπέρχονται. Ἐπειδὴ ἔξω ἐξακολουθεῖ ἡ βροχὴ, ὁ Κλαδιᾶς, ἔχων εἰσέτι τρεῖς δραχμὰς ἐκ τῶν δέκα τῆς Ἑταιρίας τῆς Ἀγαθοεργίας, προσκαλεῖ τοὺς ἑταίρους καὶ τὰς γειτόνισσας νὰ πάρουν κἄτι τι, εἰς οἰνοπωλεῖόν τι. Κάθηνται περὶ τράπεζάν τινα, πίνουσι δύο λίτρας, τρώγουσι καὶ ὀλίγον τυρίον. Οἱ ἑταῖροι προσφέρουσι καὶ αὐτοὶ δύο λίτρας. Ὅταν δὲ ἡ *παρέα* ἐπιστρέφει εἰς Παρισίους οὔτ' ἐνθυμεῖται κἂν τὸν Κωστάκην.

[Émile Zola]. Α. Π. Κ.

ΓΑΤΟΣ ΤΥΦΛΟΣ

Ἐν τινι ἐπιστημονικῇ ἐφημερίδι τῆς Ἀμερικῆς ὁ κ. **Hovey** ἐκτίθησι περιεργοτάτας παρατηρήσεις περί τινος γάτου τυφλωθέντος κατ' ἀμφοτέρους τοὺς ὀφθαλμούς. Τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς συμφορᾶς τὸ ταλαίπωρον ζῶον ἐφαίνετο κατεχόμενον ὑπὸ βαθυτάτης θλίψεως· προσέκρουεν εἰς τὰ ἔπιπλα, κατέπιπτε καταβαῖνον τὴν κλίμακα καὶ πολλαχῶς ἐβασανίζετο. Ἐν τούτοις μετ' οὐ πολὺ ὁ κ. **Hovey** παρετήρησε τὸν γάτον ἀναλαμβάνοντα τὸ θάρρος του καὶ προσπαθοῦντα διὰ διαφόρων μέσων νὰ ἀναπληρώσῃ τὴν ἀπολεσθεῖσαν αἴσθησιν. Ἐν πρώτοις μετέβαλεν ἐντελῶς τρόπον τοῦ καταβαίνειν τὴν κλίμακα· ἀντὶ νὰ προχωρῇ εἰς τὸ μέσον αὐτῆς ἐλάμβανε τὸ πλάγιον, μέχρις οὗ ἠσθάνετο τὸν μύστακα αὐτοῦ θίγοντα τὸ κιγκλίδωμα· τότε δὲ κατήρχετο μετὰ τάχους προσέχων νὰ στρέφῃ εἰς πᾶσαν καμπὴν τῆς κλίμακος. Κατέγινεν ἐπιμελῶς εἰς τὸ νὰ ἐννοήσῃ τὴν θέσιν τῶν θυρῶν καὶ τῶν διαφόρων ἐπίπλων, κατώρθωσε δὲ τοῦτο τόσον καλῶς, ὥστε μετ' ὀλίγον χρόνον ὁ κ. **Hovey** ἐνόμισεν ὅτι ὁ γάτος ἀνέκτησε τὴν ὅρασιν καὶ ὑπέβαλεν αὐτὸν εἰς πειράματα, ἵνα βεβαιωθῇ ὅτι τὸ ζῶον ἐκεῖνο, ὅπερ περιεφέρετο τόσον ἀπροσκόπτως, ἦτο πάντοτε τυφλὸν κατ' ἀμφοτέρους τοὺς ὀφθαλμούς.

Πρὸς τοῖς ἄλλοις ὁ κ. **Hovey** ἀναφέρει καὶ ἀξιοσημείωτον παράδειγμα τῆς διαγνωστικῆς δυνάμεως τοῦ τυφλοῦ τούτου γάτου. Ἡμέραν τινὰ ἀπήγαγεν αὐτὸν μακρὰν τῆς οἰκίας βαδίζων διὰ πολλῶν ἑλιγμῶν, καὶ τὸν κατέλιπεν εἰς ἑαυτόν. Μετά τινα θρηνητικὰ νιαουρίσματα, τὸ ζῶον ἐφάνη λαμβάνον μίαν ἀπόφασιν καὶ διευθύνθη κατ' εὐθεῖαν εἰς τὴν οἰκίαν. Τοῦτο εἶνε

περιεργότατον, διότι οὔτε νὰ ἴδῃ ἦτο δυνατὸν τὴν ὁδὸν καθ' ὃ τυφλὸς, οὔτε ὑπὸ τῆς ὀσφρήσεως νὰ ὁδηγηθῇ, διότι καὶ τὴν αἴσθησιν ταύτην ἔχει ὅλως ἀδύνατον, καὶ ἡ εἰς τὴν οἰκίαν ἐπάνοδός του ἐγένετο δι' ἄλλης ὁδοῦ ἐκείνης, δι' ἧς ἀπήχθη μακράν. Προσθετέον δὲ ὅτι καὶ τὸ ἔδαφος ἐκαλύπτετο ὑπὸ χιόνος. Κ.

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ

—

Ἀπ' τὸ παράθυρο 'στὰ βάθη μακρυὰ
Ὁ κάμπος ξεχωρίζει,
Καὶ φαίνετ' ἡ ἀποκρηὰ
Μέσα 's τὸ δρόμ' ὅλη βοὴ ποὺ τριγυρίζει·
Εἶν' ὁ καιρὸς ὁποὺ τρελλὴ γιορτάζ' ἡ χώρα,
Καὶ σειέται ἡ μυγδαλιὰ μὲ κάλλη ἀνθοφόρα.

Φτωχὸς ὁ κάμπος μας, μὰ ὄχι καὶ γυμνὸς,
Ἀφοῦ εἶν' ἀσπροντυμένος·
Ὁ Μοιάζει μὲ νιὸ ποὺ ἀχαμνὸς
Κι' ἀπ' τὴν ἀρρώστεια κάτασπρος εἶν' ὁ καϋμένος.
Στὸ δρόμο ἄμαξες, μεθύσι, προσωπίδες,
Καὶ βίχνει ὁ οὐρανὸς βροχῆς βανίδες.

Τί τάχα νἆεισαι, θλιβερὴ, φιλὴ βροχὴ,
Ποῦ ἀργὰ κι' ἀγάλι 'γάλι
Μᾶς ἔρχεσαι τὴν ἐποχὴ
Ποῦ τὰ νυφιάτικα ἡ μυγδαλιὰ ἔχει βάλει;
Ἡ φύσις κλαίει τὴ χειμωνιὰ ποὺ τὴν παγώνει,
Ἢ κλαίει ἀπὸ χαρὰ 's τὸ Μάρτι ποὺ σιμώνει;

Σ' ἐκεῖνο τὸ παράθυρο 'μπροστὰ κρατεῖ
Ἡ μάννα τὸ παιδί της,
Πότε τοῦ δείχνει τὴ γιορτὴ,
Πότε τὴν ἐξοχὴ μὲ τὴ λευκὴ στολή της.
Ἀποκρηᾶς χαρὰ φωτίζει τ' ἀγγελοῦδι,
Κ' ἡ μάννα εἶν' ἔμορφη, 'σὰ μυγδαλιᾶς λουλοῦδι.

Ῥίχνει τὰ μάτια της καὶ βλέπει τὰ βουνὰ
Μ' ὁλόχιονο φουστάνι,
Καὶ μὲ τὸ νοῦ της ἀρχινᾷ
Καὶ χίλιους μύριους στοχασμοὺς ἄθελα κάνει,
Λιγάκι θλιβεροὺς 'σὰ' νέφη τοῦ Φλεβάρη,
Μὰ πάντα καθαροὺς, σὰν τοῦ χιονιοῦ τὴ χάρι.

Γιατ' εἶνε μάννα μὲ μυαλὸ καὶ μὲ καρδιὰ,
Καὶ εἶνε ἡ ζωή της
Λουλοῦδι μὲ τριπλῆ εὐωδιὰ
Ποῦ τῆς σκορπᾷ ὁ Θεὸς, ὁ κόσμος, τὸ παιδί της.
Τῆς ἐνθυμίζ' ἡ χειμωνιὰ κι' ἡ ἀγριάδα
Ὅτι κοντεύει τοῦ Μαρτιοῦ νἄρθ' ἡ λιακάδα.

Καὶ νοιώθει 'σὰν γλυκειὰ μαρτιάτικη αὐγὴ
Σ' τὰ βάθη τῆς ψυχῆς της,
Κι' ἀκολουθᾷ ἡ συλλογή:
— Παρόμοια κι' ὁ δυστυχὴς ὁποῦ ἡ πίστις
Καὶ τ' οὐρανοῦ ἡ ἐλπὶς φωλιάζει 's τὴν καρδιά του,
Νοιώθει μιὰ δύναμι γλυκειὰ 's τὴ συμφορά του.

Ἐνῷ μᾶς δέρνουνε τοῦ κόσμου τὰ δεινὰ,
Βάλσαμο ἡ πίστις χύνει·
Κι' ἐνῷ εἶνε χιόνι 's τὰ βουνὰ,
Γιὰ ἰδὲς ἡ μυγδαλιὰ τὸν κάμπο πῶς τὸν ντύνει!
Μ' ἀπ' τὸ παιδί μου μακρυὰ πίκραις καὶ πόνοι,
Καὶ τὸ Θεὸ ἡ χαρὰ νὰ τοῦ 'θυμίζῃ μόνη.

Σὲ τέτοιους στοχασμοὺς ὁ νοῦς της καταντᾷ,
Καὶ ἄλλα συλλογιέται.
Μὰ τὸ παιδάκι της κοντὰ
Στὴν τρέλλα τῆς ἀπόκρηας βουτιέται.
Ξεχνᾷ τὰ τόσα του παιγνίδια, καὶ τὸ κρύο,
Κι' ἔχει παράπονο, καὶ πόθους χίλιους δύο.

Μέσ' τὴν καρδοῦλά του, ἀγάπαις του χρυσαῖς,
Σωριάζονται ὡραῖαις
Καὶ πλουμισμέναις φορεσαῖς
Καὶ μάσκαις καὶ σπαθιὰ καὶ περικεφαλαίαις.
Κυρίαις τὸ κυττοῦν, ταῖς βίχνει ζαχαράτα,
Κανεὶς τὴν ἔμορφη δὲν ξέρει μ α σ κ α ρ ά τ α . . .

Ἀκόμα 's τὸ παράθυρο 'μπροστὰ κρατεῖ
Ἡ μάννα τὸ παιδί της.
Ξεχνιέτ' ἐκεῖνο 's τὴ γιορτὴ,
Κι' αὐτὴ 's τὴν ἐξοχὴ μὲ τὴ λευκὴ στολή της.
Ἀποκρηᾶς χαρὰ φωτίζει τ' ἀγγελοῦδι,
Κι' ἡ μάννα εἶν' ἔμορφη σὰ μυγδαλιᾶς λουλοῦδι.

Κ. Παλαμας.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

—

— Ἂν βαστάξῃ αὐτὸς ὁ καιρὸς, θὰ χάσωμε ὅλα μας τὰ ζᾶ, ἔλεγε προχθὲς πρός τινα χωρικὸν ὁ μεγαλοκτηματίας Α*.

— Ὁ Θεὸς νὰ φυλάξῃ μόναχα τὴν ἀφεντειά σας, ἀπήντησεν ὁ χωρικός.

*
* *

Τμηματάρχης πρὸς ὑπάλληλον.—Διατί ἔρχεσαι τόσῳ ἀργά;

— Μὲ συγχωρεῖτε. Ἤμην χθὲς εἰς τὸν χορὸν τῆς κυρίας Ρ . . . Παρακοιμήθηκα.

— Προφάσεις!..μήπως δὲν θὰ κοιμηθῇς καὶ ἐδῶ;

*
* *

Ἀνακριτής—Δὲν γνωρίζεις λοιπὸν τὸ ὡρολόγι τοῦτο, τὸ ὁποῖον εὑρέθη μέσα 's τὸ καλάθι σου;

Κατηγορούμενος.—Ὄχι.

Ἀνακρ.—Βάλτε τον πάλι 's τὴ φυλακὴ ὡς ποῦ νὰ τὸ ὁμολογήσῃ.

Μετὰ τρεῖς ἡμέρας.

Ἀνακρ.—Λοιπόν; Γνωρίζεις τώρα τὸ ὡρολόγι αὐτό;

Κατηγ.—Μάλιστα.

Ἀνακρ.— Νά, ἔτσι σὲ θέλω βρὲ ἄνθρωπε! Τέλος πάντων ἡ φυλακὴ σ' ἐσωφρόνισε. Καὶ πῶς τὸ γνωρίζεις;

Κατηγ.— Μοῦ τὸ 'δείξατε, κύριε ἀνακριτὰ, πρὸ τριῶν ἡμερῶν. Εἶνε τὸ ἴδιο.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

—

Ἓν τινι αὐτοῦ βιβλίῳ ὁ περίφημος περιπατητικὸς Δικαίαρχος ἀπαριθμεῖ ὅλα τὰ αἴτια τὰ ἐπιφέροντα τὰς ἐν τῷ κόσμῳ καταστροφάς: πλημμύρας, ἐπιδημίας, πυρκαϊὰς, ἀγονίας, εἰσβολὰς ἀγρίων θηρίων εἰς κατῳκημένους τόπους κτλ. Ἔπειτα συγκρίνει καὶ ἀποδεικνύει ὅτι ἐξ ὅλων τῶν αἰτίων τὸ καταστρεπτικώτερον διὰ τὸν ἄνθρωπον εἶνε αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος.

—

Ὅταν ἡ τύχη μᾶς θωπεύῃ σημεῖον ὅτι θέλει νὰ μᾶς ἀπατήσῃ.

—

Ἡ δόξα συνοδεύει τὴν ἀρετὴν ὡς ἡ σκιὰ τὸ σῶμα.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

—

Ὁ Στάνλεϋ καὶ ἡ εἰς Κόγγον ἀποστολή.-Τὰ λεχθέντα ἐν ταῖς ἐφημερίσι περὶ διοργανώσεως στρατιωτικῆς εἰς Κόγγον ἀποστολῆς ὑπὸ τοῦ Στάνλεϋ εἰσὶν ἀνακριβῆ. Ὁ Στάνλεϋ ἀπῆλθεν εἰς Κόγγον πολλῷ τάχιον παρ' ὅσον προσεδοκᾶτο, καὶ τάχιον παρ' ὅσον αὐτὸς οὗτος προϋτίθετο.

Ἐσκόπει νὰ διέλθῃ τὸ μέγιστον μέρος τοῦ χειμῶνος ἐν Ἱσπανίᾳ, ὅπως ἀναρρώσῃ, ἀλλὰ προσεβλήθη ὑπὸ σοβαρᾶς νόσου ἐν Μαδρίτῃ καὶ ὁ ἰατρὸς ἀπώλεσεν ἐπὶ στιγμὴν πᾶσαν περὶ διασώσεως αὐτοῦ ἐλπίδα.

Ἐν τούτοις ἐπέζησε,καὶ κατὰ τὴν ἀνάρρωσίν του ἀνέγνω ἐν ταῖς ἐφημερίσιν ὅτι οἱ ἰθαγενεῖς, μεθ' ὧν εἶχε συνάψει φιλικὰς σχέσεις, ἤρξαντο, κατὰ τὴν ἀπουσίαν του, παρέχοντες σημεῖα δυσαρεσκείας.

Ἡ εἴδησις αὕτη ἐλύπησεν αὐτὸν σφόδρα, καίπερ δὲ μὴ ἀναρρώσας τέλεον ἀπεφάσισε ν' ἀπέλθῃ ἀμέσως εἰς Κόγγον, χωρὶς οὐδενὶ νὰ γνωρίσῃ τὴν αἰφνιδίαν αὐτοῦ ἀπόφασιν.

Ὁ ἰατρὸς Πεχνες-Λόσχε, ὁ ἀναλαβὼν κατὰ τὴν ἀπουσίαν τοῦ Στάνλεϋ τὴν διοίκησιν τῆς εἰς Κόγγον βελγικῆς ἀποστολῆς, ἐπανῆλθε πρό τινος εἰς Εὐρώπην, βέβαιος ὢν ὅτι ἡ ἀποστολὴ οὐδαμῶς κινδυνεύει. Εἶνε ἀληθὲς ὅτι ἐπυροβολήθη εἰς τὸν βραχίονα· ἐν τούτοις δὲν ἐτραυματίσθη, ὡς διισχυρίσθησαν, ἐν ἐπιθέσει τῶν ἰθαγενῶν κατὰ τοῦ Στάνλεϋ-Πούλ· ἀλλ' ἐνῷ μετέβαινεν ἐκ Μαγκάκας εἰς τὸν τελευταῖον τοῦτον σταθμὸν, στῖφος ἰθαγενῶν, κεκρυμμένων ἐν δάσει τινὶ, ἐπυροβόλησε κατὰ τῶν ἀνδρῶν τῆς ἀποστολῆς, ἐνῷ διήρχοντο αὐτό.

Εἰς κατανάλωσιν τοῦ καπνοῦ ἐν Γαλλίᾳ ἐδαπανήθη κατὰ τὸ 1882 ἡ μυθώδης ποσότης τῶν 363 ἑκατομμυρίων καὶ ἡμίσεος φράγκων.

Ἰδοὺ δὲ κατὰ εἴδη τοῦ καπνοῦ πῶς ἐδαπανήθη ἡ ποσότης αὕτη.

Διὰ σιγάρα τῆς Ἀβάνης 2,500,000 φρ. διὰ σιγάρα κατασκευασθέντα ἐν Γαλλίᾳ 58,000,000 φρ. διὰ σιγαρέτα κατασκευασθέντα ἐν Γαλλίᾳ 16,000,000 φρ. διὰ ταμπάκον 68,000,000· διὰ καπνὸν πρὸς κάπνισμα 160,000,000· διὰ καπνὸν πρὸς μάσσησιν 9,000,000 φρ.

Ἐξ ὧν ἀποτελεῖται ὁλικὸν ἄθροισμα 313,500,000 φράγκων.

Ἂς προσθέσωμεν, ὅπως συμπληρώσωμεν τὸ ἀνωτέρω ὁλικὸν ἄθροισμα, 50,000,000 φρ. διὰ καπνὸν τῆς κατωτέρας ἀξίας. Ὁ καπνὸς δ' οὗτος δίδοται εἰς τοὺς στρατιώτας καὶ πωλεῖται κατὰ τὰς μεθορίους ζώνας εἰς μετριωτάτας τιμὰς πρὸς ἀποθάρρυνσιν τῆς λαθρεμπορίας.

Ὁ πληθυσμὸς τῶν Παρισίων αὐξάνει σπουδαίως· κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ αἰῶνος ἀπετελεῖτο ἐκ 546,856 κατοίκων· τῷ 1882 ἠρίθμει 2,250,000· καὶ ὁ ἀριθμὸς δὲ τῶν οἰκιῶν προώδευσεν ἀναλόγως, ὡς ἦν ἐπόμενον.

Τῷ 1830 ἐν Παρισίοις ὑπῆρχον 20,584 οἰκίαι, ὧν ἡ ἀξία ἐν συνόλῳ 1,505,688,500 φρ. τῷ 1846 ἐγένοντο 29,960, ἔχουσαι ὁλικὴν ἀξίαν 3,250,650,000 φρ.

Τῷ δὲ 1881 αἱ οἰκίαι ἀνῆλθον εἰς 77,014, ἀντιπροσωπεύουσαι ἐνιαύσιον ἐνοίκιον 598,930 651 φρ.

Ἡ μετανάστευσις τῶν Γερμανῶν. Εἰς τὴν Γερμανικὴν βουλὴν μεγάλην ἐνεποίησεν ἐντύπωσιν ἐπίσημός τις ἔκθεσις περὶ τῆς μεταναστεύσεως τῶν Γερμανῶν, ἐξ ἧς ἐρανιζόμεθα τοὺς ἑπομένους ἀριθμούς:

Ἀπὸ τοῦ 1869 μέχρι τοῦ 1872 καὶ τούτου συμπεριλαμβανομένου ἡ μετανάστευσις ηὔξησεν ἀμεταπτώτως· τοὐναντίον ἀπὸ τοῦ 1873 ἄχρι τοῦ 1877 ἠλαττώθη κανονικῶς.

Ἀπὸ τοῦ 1878 ἄχρι τοῦ 1881 περιλαμβανομένου ἤρξατο πάλιν κανονικῶς αὐξάνουσα. Τοὐναντίον τῷ 1882 οἱ μεταναστεύσαντες Γερμανοὶ ἦσαν 168,454 ἐνῷ κατὰ τὸ προηγηθὲν ἔτος ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν εἶχεν ἀνέλθει εἰς 184,369. Ἐπειδὴ αἱ προηγούμεναι δεκαετεῖς περίοδοι δεικνύουσιν ὁμοίαν διαδοχὴν αὐξήσεως καὶ ἐλαττώσεως τῶν μεταναστῶν, δυνάμεθα νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι τῷ 1881 ἀφικομένης τῆς αὐξήσεως εἰς τὸ ὕψιστον αὐτῆς σημεῖον, κατὰ τὰ ἑπόμενα ἔτη θέλει ἐλαττωθῇ κατὰ πολὺ ὁ ἀριθμὸς τῶν μεταναστευόντων.

Ὁ Ζωολογικὸς κῆπος τοῦ Λονδίνου ἀπώλεσε τὴν ἱπποπόταμον αὐτοῦ, *Ἀδέλαν* καλουμένην, προσενεχθεῖσαν αὐτῷ τῷ 1853 ὑπὸ τοῦ ἀντιβασιλέως τῆς Αἰγύπτου. Τὸ πελώριον τοῦτο

παχύδερμον, τὸ ἔχον βάρος 2,000 χιλιόγραμμα σχεδὸν καὶ μῆκος 4 μέτρων συνελήφθη εἰς τοῖς ὕδασι τῆς Κεντρῴας Ἀφρικῆς. Ἡ Ἀδέλα, καίτοι ἀνήκουσα εἰς τὴν φυλὴν τῶν ἀγρίων τετραπόδων, ἐφάνη ἥρεμος πάντοτε καὶ πραεῖα ἐπὶ τῶν ὀχθῶν τοῦ Ταμέσεως.

Τῷ 1877 εἶχεν ἀπολέσει τὸν σύντροφον αὐτῆς *Ὀβάϊς*, μετενεχθέντα ἐπίσης ἐκ τῶν ὑπὸ τοῦ Νείλου διαρρεομένων χωρῶν, καὶ ἀποβιώσαντα μετὰ εἰκοσαετῆ διαμονὴν ἐν τῷ Ζωολογικῷ κήπῳ τοῦ Λονδίνου. Φαίνεται ὅτι τὸ τριακοστὸν ἔτος εἶνε τὸ ἀνώτατον ὅριον τῆς ἡλικίας τοῦ ἱπποποτάμου· διότι ἂν κρίνῃ τις ἐκ τῆς καταστάσεως τῶν ὀδόντων καὶ τῶν ὀστῶν αὐτῶν εἰκάζει ὅτι οἱ δύο ἱπποποτάμοι τοῦ Ζωολογικοῦ κήπου τοῦ Λονδίνου δὲν θὰ ἔζων ἐν ταῖς ἐρήμοις τῆς Ἀφρικῆς τοσαῦτα ἔτη ὅσα ἐν τῷ Ζωολογικῷ κήπῳ, ἔνθα ἐτύγχανον πλείστων περιποιήσεων.

***

Ὁ λοχαγὸς Σάου, διοικητὴς τοῦ σώματος τῶν πυροσβεστῶν τοῦ Λονδίνου, ἐδημοσίευσεν ἄρτι τὴν γενικὴν αὐτοῦ ἔκθεσιν περὶ τῶν πυρκαϊῶν τοῦ 1882 ἐν Λονδίνῳ. Ἐκ τῆς ἐκθέσεως ταύτης ἀποσπῶμεν τοὺς ἑξῆς ἀριθμούς:

Κατὰ τὸ ἔτος 1882 ἐγένοντο ἐν Λονδίνῳ 1,926 πυρκαϊαί, ἐξ ὧν 164 σπουδαῖαι, καὶ 4,237 ἀναφλέξεις καπνοδοχῶν.

Δυστυχήματα ἀνθρώπων συνέβησαν ἐν 34 πυρκαϊαῖς. Ὁ ἀριθμὸς τῶν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον σοβαρῶς τραυματισθέντων ἀνέρχεται εἰς 296 (ὧν 121 πυροσβέσται), οἱ δ' ἐκ τῶν τραυμάτων αὐτῶν ἀποβιώσαντες εἰσὶ 39 (ὧν 3 πυροσβέσται).

Ἡ ποσότης τοῦ πρὸς κατάσβεσιν τοῦ πυρὸς καταναλωθέντος ὕδατος ἀνέρχεται εἰς 16,865,479 γαλλόνια.

***

Ἐσχάτως ἀπεσφραγίσθησαν ἐν Λονδίνῳ κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν τέσσαρες διαθῆκαι ἀνδρῶν, διαπρεψάντων ἑκάστου ἐν τῷ εἴδει του. Παραβαλλόμεναι πρὸς ἀλλήλας αἱ τέσσαρες τελευταῖαι θελήσεις παρέχουσι δίδαγμα οὐχὶ ἀνάξιον λόγου. Ὁ Σὶρ Ῥίπλεϋ, ἔχων ἄλλοτε ἐν Βραδφόρδ ἐργοστάσιον ἐριούχων κατέλιπε 300,000 λιρῶν· ὁ περὶ τὰ τεσσαράκοντα μυθιστορήματα φιλοπονήσας Τρόλλοπ 25,000· ὁ εὐφυέστατος ἀλλὰ καὶ ἰδιότροπος ποιητὴς, καλλιτέχνης Ῥοσέτης 3,000· ὁ φιλανθρωπότατος κληρικὸς Κλῶζε 1,700. Ὁ μῦθος δηλοῖ, ὅτι τὸ ἐνδύειν τοὺς ἀνθρώπους εἶνε δεκάκις ἐπικερδέστερον ἢ τὸ διασκεδάζειν αὐτούς· ἡ δὲ ἐπιμέλεια τῆς διανοητικῆς μορφώσεως καὶ τῆς διορθώσεως τῶν ψυχῶν ἀρκεῖται εἰς ἓν τοῖς 100 καὶ δὴ καὶ ½ τοῖς 100.

***

Ἐν Μακεδονίᾳ παρὰ τὴν θέσιν Τσαοὺς-μοναστῆρι (μονὴ τῶν Βλατέων), εὑρέθη ὑπὸ γυναικὸς ἀργυροῦν κύπελλον τῆς χριστιανικῆς μὲν ἐποχῆς, ἀλλὰ πολύτιμον ὑπὸ ἱστορικὴν ἔποψιν. Ἰδοὺ δὲ τί ἀναγινώσκομεν περὶ τῆς ἱστορίας αὐτοῦ ἐν τῷ *Φάρῳ τῆς Μακεδονίας*.

«Ὅτε ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εὑρίσκετο ἐπὶ τοῦ τιμίου σταυροῦ, αἰτήσας ὕδωρ ἔλαβεν ὄξος ἐπὶ κυπέλλου κομισθὲν *κολοκυνθίνου*. Τὸ κύπελλον δ' ἐκεῖνο ἔκτοτε μεταφερθὲν εἰς Βυζάντιον ἐφυλάττετο ὡς πολύτιμος θησαυρός. Κατὰ δὲ τὸν Θ' αἰῶνα διηρέθη εἰς τρία τεμάχια τὸ κύπελλον, ἐτέθη δὲ ἕκαστον τεμάχιον αὐτοῦ ὡς βάσις ἑτέρου ἀργυροῦ κυπέλλου, ἐφ' οὗ ἐχαράχθη ἡ τοῦ ἁγιασμοῦ εὐχὴ ἔχουσα κεφαλίδα σταυρόν. Ἔκτοτε τὰ τρία ταῦτα ἀργυρᾶ κύπελλα, δι' ὧν ἐτελεῖτο ὁ ἁγιασμὸς καὶ ἐφυλάσσετο τὸ ἱερὸν ἁγίασμα διὰ τοὺς ἀσθενεῖς, ἐθεωροῦντο ὡς κτῆμα τῆς ἱερᾶς μονῆς τῶν Βλατέων (Τσαοὺς - μοναστῆρι). Πρὸ 25 δὲ ἐτῶν περίπου τὸ ἓν τῶν κυπέλλων τούτων ἐζητήθη παρὰ τῆς αὐτοκρατείρας τῆς Ῥωσίας καὶ ἐστάλη ὡς δῶρον· τὸ δεύτερον ἀπωλέσθη καὶ τὸ τρίτον ὑρίσταται εἰσέτι ἐν τῇ Μονῇ. Ἐκ τῶν τριῶν δὲ κυπέλλων, τὸ ἀπολεσθὲν, κατὰ τὴν γνώμην τοῦ περιγράψαντος αὐτὸ, εἶνε τὸ εὑρεθὲν ὑπὸ γυναικὸς ἀκριβῶς κατὰ τὴν θέσιν ἐκείνην, πολύτιμον κειμήλιον διὰ τὸν χριστιανικὸν κόσμον».

***

Περιήγησις δι' ἀεροστάτου. Ἐπειδὴ ἐκ τῶν τελευταίων εἰς τὸν πόλον ἀποστολῶν κατεδείχθη ὅτι ἀνέφικτος εἶνε ἡ διὰ πλοίων προέλασις μέχρι τοῦ βορείου πόλου, ὁ Ἄγγλος πλοίαρχος **Cheyne** προτίθεται νὰ μεταβῇ εἰς αὐτὸν ἢ τοὐλάχιστον νὰ προσεγγίσῃ ὡς οἷόν τε πλειότερον δι' ἀεροστάτου. Πρὸς τοῦτο κατασκευάζει νῦν τρία ἀερόστατα, ἅτινα δὲν θὰ στοιχίσωσιν ἧττον τῶν εἰκοσιτριῶν χιλιάδων δολλαρίων.

Ὁ **Cheyne** προτίθεται νὰ προχωρήσῃ διὰ θαλάσσης ὅσον τὸ δυνατὸν προσωτέρω ἐπὶ πλοίου ἐκπλεύσοντος ἐκ Νέας Ὑόρκης καὶ ν' ἀποβῇ εἰς τὴν ἐγγυτέραν τῷ πόλῳ γῆν. Τότε δὲ θ' ἀποβιβάσῃ μετὰ τῶν ἑταίρων του τὰς ἀναγκαίας πρὸς πλήρωσιν τοῦ ἀεροστάτου δι' ὑδρογόνου συσκευὰς, καὶ ἐφωδιασμένος διὰ ζωοτροφιῶν πεντήκοντα ἡμερῶν, θ' ἀποπειραθῇ τὴν τολμηρὰν ἀποστολήν. Σήμερον τοιαύτης ὑπαρχούσης ἀγνοίας ὡς πρὸς τοὺς νόμους τῆς διευθύνσεως τῶν ἀεροστάτων, καὶ ἀνεπαρκῶν ὄντων τῶν μέσων ἅτινα διαθέτει ἡ ἐπιστήμη, παράτολμος λίαν κρίνεται ἡ ῥιψοκινδύνευσις ὑπὸ τοιούτους ὅρους ἐν χώρᾳ, ἧς ἡ ἀτμόσφαιρα ταράσσεται ἀκαταπαύστως ὑπὸ τῶν μαγνητικῶν φαινομένων.

ΑΘΗΝΗΣΙ. — ΤΥΠΟΙΣ «ΚΟΡΙΝΝΗΣ» ΠΛΑΤΕΙΑ «ΟΜΟΝΟΙΑΣ»